

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij
bisdom Antwerpen/ juli-augustus 2017

Smakelijk!

PISTOLETS VAN
DE BAKKER?

IN DE VOETSPoren
VAN IGNATIUS

800 JAAR
SINT-BARTHOLOMEUS

STERKE SCHOUDERS DRAGEN
ONZE-LIEVE-VROUW

Relevant - Nummer 04
TWEEMAANDELIJKS
Juli-augustus 2017

Afgiftekantoor 2099
Antwerpen X – P 914402
www.relevant-bisdomantwerpen.be

› “Wat een belevenis! Dat ik dit nog mag meemaken! Ik heb in mijn leven veel vreugde, maar ook veel ellende en eenzaamheid gekend. Ik put kracht uit mijn geloof. Daarom ben ik zo blij dat ik de kans krijg om hier op bedevaart te komen, om samen met zoveel anderen Maria te danken. Fantastisch dat dit georganiseerd wordt, want alleen zou ik hier nooit geraken”, klinkt het dankbaar uit menig mond. Inmiddels is de meibedevaart voor bewoners van woonzorgcentra en zorginstellingen, leden van Samana-, Ziekenzorg- en OKRA-kernen, parochies, bedevaartgroepen en religieuze gemeenschappen in ons bisdom een jaarlijks gesmaakte traditie. Op 4 mei ging mgr. Bonny voor in de mariale bedevaart in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in Antwerpen (boven) en op 17 mei in de kerk van Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef in Veerle-Laakdal (onder). “In de vreugde van de liefde willen we Maria als liefdevolle Moeder huldigen”, aldus onze bisschop. “We gaan op bedevaart naar Maria, om troost of ontferming, uit dankbaarheid of gewoon om even bij de Moeder van Barmhartigheid te vertoeven.” Heel wat mensen maakten graag van de gelegenheid gebruik om de ziekenzalving te ontvangen.

INHOUD

Woord van de bisschop	3
Brood om van te leven	4
Het Onzevader: pistolets van de bakker?	10
Hallo! gaat aan de slag met <i>Amoris laetitia</i>	12
Pelgrimeren in de voetsporen van Sint-Ignatius	13-16
Proost, Sint-Bartholomeus!	
En nog vele jaren!	17
Groep in de kijker: Sint-Vincentiusvereniging	18
Estafette: Theo Tilleman draagt Mariabeeld	19
De kiosk	20
Vorming	22
Doorkijk	23
Jongerenkatern	24
Was jij erbij?	26
Het voorval	28

COLOFON

Relevant, het diocesane magazine van het bisdom Antwerpen, verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijk uitgever is Olivier Lins, Schoenmarkt 2, 2000 Antwerpen.
Hoofdredactie: Ilse Van Halst
Redactieraad: Johan Govaerts, Martha Hoffenkamp, Ann Huber, Jan Kint, Olivier Lins, Thijs Van den Brande, Saskia van den Kieboom, Lea Verstricht
Redactie en abonnementen: **relevant@bisdomantwerpen.be**, **www.relevant-bisdomantwerpen.be**.
Een jaarabonnement kost 20 euro. Jongeren betalen 10 euro. Abonnees in het buitenland betalen 40 euro. Een steunabonnement kost 50 euro.
Abonneren kan op IBAN: BE45 7350 3165 1589, BIC: KREDBEBB van vzw Bisdom Antwerpen – Relevant met duidelijke vermelding van naam en adres voor wie het abonnement bestemd is.

© Frank Bahmüller

ZEESTER MET KOFFIE

Zeester met koffie. Dat zit er in de boterhamendoos van Cynthia Roos, zo zingt Bart Peeters in zijn bewerking van het gelijknamige lied van Prince. Gek? Toch niet zo. Ieder kan zijn brooddoos op zijn manier vullen. En dat geldt zowel voor het brood

dat ons fysiek verzadigt, als voor het broodnodige voedsel voor onze geest.

In dit nummer gaan we op zoek naar de betekenis van de bede uit het Onzevader *geef ons heden ons dagelijks brood* en diepen we uit wat dat voor gezinnen vandaag kan betekenen. We leggen ons oor te luisteren bij hulpverleners en vrijwilligers die mensen in armoede bij ons en wereldwijd te hulp schieten en dagelijks brood delen.

Dagelijks brood delen schept ook vreugde. Vreugde van de liefde. Met ‘Hallo’ en onze bisschoppen gaan we aan de slag met *Amoris laetitia*.

Dagelijks brood betekent ook feest, zoals de reuzenpicknick in de schaduw van de kathedraal tijdens het Bollekesfeest vorig jaar (coverfoto). Dit jaar serveert de parochie Sint-Bartholomeus in Merksem een reuzentaart want ze blaast maar liefst achthonderd kaarsjes uit. En op 14 en 15 augustus brengt Antwerpen een feestelijke hulde aan Maria, patrones van bisdom, stad en kathedraal. Dan trekken Theo Tilleman en een brede schare dragers als gelovige getuigen door de stad met het Genadebeeld van Onze-Lieve-Vrouw.

En voor wie tijdens deze vakantie maanden eropuit wil trekken, biedt een reportage vanop de Camino ignaciano, de benjamin onder de pelgrimsroutes, spiritueel voedsel op vakantie maot.

Smullen maar!

Ilse Van Halst

ONZE HANDEN OPENEN

Dat het Onzevader een bede bevat voor ons dagelijks brood, is niet verwonderlijk. Wat gaat een vader meer ter harte, dan dat zijn gezin elke dag te eten heeft. Toegegeven, voor vaders in Vlaanderen is brood doorgaans niet de eerste zorg. Hun duurste factuur is niet die van de bakker. Wereldwijd is het echter anders. Wat moeten vaders in andere landen en continenten al niet doen, om voor brood op de plank te zorgen voor hun gezin. In de haven van Antwerpen leggen dagelijks gigantische containerschepen aan. Bemanningsleden, onder meer uit Azië, werken met arbeidscontracten waarvoor ze soms negen maanden lang van huis weg zijn. In de bouw, de groente- en fruitteelt of de huishoudhulp werken hier duizenden arbeiders uit Oost-Europa. Ook zij zijn vaak maanden van thuis weg om een inkomen voor hun gezin te verdienen. Kansarme, langdurig werkloze of zieke ouders lijden vooral onder het feit dat ze hun kinderen niet hetzelfde kunnen geven als andere ouders. Juist hierom mogen

we God aanspreken als Onze Vader: omdat onze nood aan brood hem ter harte gaat als de vraag van zijn eigen kinderen.

Twee keer bevat de bede om brood een woord over vandaag: *geef ons heden ons dagelijks brood*. Alle vertalingen proberen die twee verwijzingen naar 'vandaag' bij elkaar te houden: *donne nous aujourd'hui notre pain de ce jour* of *give us this day our daily bread*.

Het brood dat wij vandaag nodig hebben om de dag door te komen: niet minder en niet meer vragen we aan God. Onder dat minimum begint het tekort en de onrechtvaardigheid. Boven dat minimum begint het teveel en de plicht om te delen. Het 'tekort' en het 'teveel' zijn tot op vandaag heel oneerlijk verdeeld. Op de Synode over het gezin hoorde ik bisschoppen uit Afrika en Azië spreken over de acute nood van zoveel gezinnen bij hen. Ze hebben vandaag te weinig om menswaardig te leven als echtpaar

en gezin. Dat dit vandaag, anno 2017, nog het geval is, mag ons geweten niet met rust laten. Bij brood horen twee werkwoorden: breken en delen. De bede uit het Onzevader verdraagt daarop geen uitstel of temporisatie. Het gaat over vandaag.

Brood is alle-daags. Zodra het feest is of als het wat meer mag

kosten, vragen we bij de bakker iets specialer dan gewoon maar brood: een pistoletje of een sandwich, een croissant of een boterkoek, een suikerbrood of een krentenbrood. Brood eten we op wekdagen of werkdagen. Juist die dagen kunnen eentonig zijn of traag aan ons voorbijgaan. Ze kunnen wegen op ons hart of onze schouders. Ze kunnen veel geduld en barmhartigheid vragen. Soms heeft een gezin op wekdagen of werkdagen amper tijd om rustig met elkaar aan tafel te gaan. Hun drukke agenda's of verschillende uurroosters laten het niet toe. In het Onzevader bidden we om ook en vooral op de gewone dagen het brood van elke dag met elkaar te kunnen delen.

'Ons dagelijks brood' gaat tegelijk over alles waarvoor brood symbool staat: kracht om te leven en te werken, verbondenheid met elkaar, gezondheid en bezieling, vertrouwen en waardering. Er is zoveel dat we elke dag nodig hebben om door het leven te gaan! Zoveel waarvan we weten: we hebben het niet bij voorbaat in handen. We kunnen er geen verzekering op nemen. Het is ons gegeven. Voor heel wat kunnen we zelf instaan; voor zoveel meer kunnen we alleen de handen openen. Wat er echt toe doet, maakt ons ontvankelijk en bescheiden. *Geef ons heden ons dagelijks brood* is niet alleen bedoeld als een vraag of een verzoek, maar ook als een woord van dank en waardering. We bidden het Onzevader uit dankbaarheid voor al wat ons gegeven is. Het Onzevader is een dankuwel aan God voor al wie en al wat ons vandaag door het leven helpt.

+ Johan Bonny

› Nee, natuurlijk schoot ik dit plaatje niet in ons bisdom. En nee, er is geen link met ons bisdom, tenzij ondergetekende die met het gezin op huttentocht in het Oostenrijkse Karwendelgebergte toevallig op een zondag in een bergdorpje belandde met een handvol huisjes gestrooid rond een groot groen grasplein. Het was feest. Her en der demonstreerde iemand een oud ambacht, elders kon je een stevige pint drinken. Veel volk was daar echter niet. Iedereen stroomde richting de uiterste hoek van het grasveld waar reeds een hele kudde mensen geboeid bleven toekijken. Daar moest iets interessants te doen zijn. 'Dat was the place to be.' Toen we naderden, zagen we dat er zelfs mensen een zitplekje bemachtigd hadden op een van de tiental en dus veel te weinig banken die netjes in twee rijen opgesteld stonden. Op de 'veranda' van een onooglijk kapelletje, nietig tegen de massieve bergwand erachter, ging een priester voor in een viering, opgeluisterd door de lokale fanfare en het koor. Onooglijk en nietig, maar indrukwekkend.

BROOD OM VAN TE LEVEN

IN HET GEZIN LEREN WE SAMENLEVEN IN HET GROTERE HUIS DAT ONZE SAMENLEVING IS. ALS WE LEREN OM 'MAG IK?', 'DANK JE' EN 'SORRY' TE ZEGGEN, ZAL ER VREDE EN VREUGDE ZIJN (NAAR AL 133, 266 EN 276).

DAGELIJKS BROOD DOET MIJ EN ANDEREN LEVEN

Het Exodusverhaal vertelt ons over het volk van Israël dat door de woestijn trekt, op weg naar het beloofde land. De tocht is lang en zwaar. Het volk lijdt honger en vraagt Mozes om brood. God zegt Mozes hemelse gaven toe, in het hart van de woestijn. De volgende ochtend is de woestijn bedekt met een schilferachtige substantie, fijn als bevroren dauw. 'Manna' noemt het volk het brood uit de hemel. Dagelijks brood, zoet als honing, net genoeg voor één dag (Exodus 16).

Sylvie De Ruyck
Interdiocesane Dienst voor Gezinspastoraal
(IDGP)

Ongepland ontvangen

Dagelijks brood wordt je geschonken. Dagelijks brood kun je niet plannen. Je kunt het enkel ontvangen. Het geloof dat je elke dag opnieuw op de een of andere manier gedragen zal worden, is niet zo evident. De moderne mens voor wie alles maakbaar is, heeft het moeilijk om te vertrouwen op datgene wat hij zelf niet in de hand heeft. Toch kan dat vertrouwen jouw motor zijn om een (levens)project op touw te zetten waar je van droomt. Je durft pas te 'springen' als je

erop vertrouwt dat er dagelijks brood op je weg zal komen en dit je vooruit zal stuwten.

Ons dagelijks brood

Het volk in de woestijn hunkert naar voedsel, drank, zekerheid en perspectief. Elk van ons verlangt naar dingen die zo zoet mogen smaken als honing. Als je in materiële armoede leeft, gaat het over dagelijks brood op tafel, over een dak boven je hoofd, over veiligheid, over gezondheidszorg, over een vooruitzicht op financieel draaglijke tijden. Als je het hoofd niet hoeft te breken over basisbehoeften, geef je een andere invulling aan 'je dagelijks brood'.

Wat mensen écht nodig hebben om te leven, kan individueel heel verschillend zijn. Zo verscheiden als de soorten brood in de toonbank van de bakker, zo verscheiden is onze nood aan datgene wat ons echt doet leven. Als je te maken hebt met ziekte, vraag je kracht om de dag door te komen. Als je je futloos voelt, vraag je moed en energie om de dingen op te pakken. Als je verontrust de nieuwsberichten beluistert, vraag je om het geloof in een betere wereld niet te verliezen. Als je duizenden-één dingen moet combineren, snak je naar rust en ruimte in je hoofd. Wanneer een van je kinderen een weg gaat die je zelf niet ziet zitten, kun je om kracht vragen om de deur toch open te houden en je kind graag te blijven zien. Wanneer je kind veel tijd nodig heeft bij het kiezen van een studie- of beroepsrichting, kun je vragen om geduld. Dagelijks brood kan ook vertaald worden in zelfrelativering en eerlijkheid. In een wereld vol *feel-good-berichten* op Facebook of

Instagram kan het soms een heuse verademing zijn om iemand eerlijk te horen getuigen dat het in zijn of haar huisgezin ook niet allemaal vanzelf gaat.

Ook als geloofsgemeenschap is het leerrijk om na te denken over wat je echt nodig hebt en om dat dagelijks brood te durven benoemen. Een open vizier, een doordachte visie, tijd om stil te staan bij de eigen spiritualiteit, een positieve ingesteldheid, loyaliteit, ... kunnen stuk voor stuk onontbeerlijke ingrediënten van smaakvol voedsel voor geloofsgemeenschappen zijn.

Dagelijks brood herkennen

Dagelijks brood heeft vele gezichten. Soms ziet dagelijks brood er zelfs wat ongewoon uit en wordt het niet meteen als dusdanig 'herkend'.

Dagelijks brood kan ronduit grappig of anekdotisch zijn. Zo was ik onlangs getuige van een bijzonder tafereel op de bus. Een man van Afrikaanse origine stapte op en overschouwde de passagiers. Op een gegeven moment begon hij te zingen en te dansen. Hij riep ons toe dat we veel te ernstig en te koel waren, dat we niet met elkaar praatten, dat ieder in zijn eigen cocon zat. Sommige mensen reageerden geamuseerd dat hij gelijk had. Iemand neuriede mee met het lied. Reizigers begonnen met hun medepassagiers te babbelen.

Het dagelijks brood waarin God naar je toekomt, is soms verrassend origineel en onverwacht. Het vraagt van jou een

© Filip Ceulemans

© Frank Bahnmüller

› *Op welke manier kun je dagelijks brood zijn voor alle generaties gelovigen?*

onbevangen blik om gebeurtenissen als dagelijks brood te herkennen. Als je brood krijgt, maar je verwacht altijd taart, zal je niet veel opmerken. Dagelijks brood leren zien en herkennen, is een levenskunst. Soms zie je dat goddelijk voedsel op het moment zelf. Soms zal je pas achteraf beseffen: “Deze gebeurtenis was als manna voor mij, een geschenk uit de hemel.”

Dagelijks brood benoemen

Soms weet je spontaan wie of wat het manna is waarnaar je elke dag opnieuw hunkert. Soms heeft de invulling van je dagelijks brood geen duidelijke contouren. Het kan een taai opdracht zijn om goed te onderscheiden voor jezelf, je gezin of de gemeenschap waarin je leeft waaraan je ten diepste nood hebt.

Dagelijks brood voor anderen

Het verhaal van het manna loopt nog verder. Mozes droeg het volk op om niet méér te verzamelen dan wat het voor die dag nodig had. Dan zou er voor iedereen genoeg zijn. Er mocht geen manna bewaard blijven voor de volgende dag. Natuurlijk waren er die zoveel vertrouwen niet konden opbrengen. De dag daarop krioelde hun manna van de maden. Mozes was kwaad om zoveel ongelooft.

Als je je dagelijks brood niet mag oppotten, dan draagt het in zich een uitdrukkelijk appel om het te delen. Je mag niet alleen vragen naar wat je op de been houdt, je wordt ook opgevorderd om als dagelijks brood te zijn voor anderen. Dat klinkt misschien sterk. Toch kun je dat heel concreet maken. Als elke bewoner in een straat zorg draagt voor één buur, kan dat een immens verschil maken voor de leefbaarheid van

› *Een gratis knuffel. Het dagelijks brood waarin God naar je toekomt, is soms verrassend origineel en onverwacht. 35 laatstejaarsleerlingen van OLVE Edegem deelden gratis en van harte knuffels uit op de Antwerpse Meir op 19 april in het kader van het vak godsdienst. Godsdienstleerkracht Jan Maes: “Ze geven knuffels aan jonge én oude mensen, mensen zonder en mensen met een handicap, mensen met dezelfde of met een andere kleur, cultuur, taal, religie of levensbeschouwing. Zo dragen ze een blijde boodschap uit.”*

de buurt. François deelt zijn gft-bak met Denise die het financieel moeilijk heeft. Hans rijdt het gras af van Jules die slecht ter been is. Sofie is een luisterend oor voor Hanne die wankelt onder de drukte van haar gezin. Kristel vult online de waterstand in van Roger die niet goed met de computer overweg kan.

Zulk een vorm van zorg betekent niet dat je om het even wat doet of tevreden bent met gemakkelijksoplossingen. Integendeel. De invulling van deze zorg is precies afgestemd op wat de ander nodig heeft. Je kunt pas weten of je een verschil maakt door de ander in de ogen te kijken en zorgvuldig te luisteren. Dat vraagt een zekere terughoudendheid: niet meteen zelf invullen voor de ander wat jij denkt dat hij nodig heeft maar schroomvol en alert beluisteren wat er voor die persoon echt toe doet. Dagelijks brood zijn komt uit het hart, maar vraagt om reflectie.

In geloofsgemeenschappen

Ook als geloofsgemeenschap kun je deze oefening maken en nadenken over hoe je als gemeenschap brood kunt zijn om van te leven. Je kunt je afvragen wat je kunt ondernemen om warmte uit te stralen naar nieuwkomers. Je kunt nadenken over hoe toegankelijk je bent als gemeenschap. Je kunt creatieve wegen zoeken om met ouders en kinderen samen te vieren.

Voor een geloofsgemeenschap vraagt het ook de moed om na te denken over moeilijke vragen: Op welke manier kun je dagelijks brood zijn voor alle generaties gelovigen? Hoe waardeer je geloofsinitiatieven die zich buiten de klassieke parochiestructuren bevinden, meestal gedragen door een jongere generatie? We denken hierbij aan jonge mensen die oprecht gelovig bezig zijn met religieuze kalligrafie, spirituele counseling, kleine groepen die in gebed samen komen, cohousingmodellen met een geloofsverdiepend karakter, enzovoort. Hoe kun je als kerkgemeenschap hierbij aansluiting zoeken? Durf je te investeren in nieuwe modellen? Durf je buiten de gangbare lijntjes te denken?

Als pelgrim onderweg

Het volk van God trekt verder. Ze leven van het brood dat hen elke dag wordt toegezegd. Elk van ons is als een pelgrim die nu eens door stukken woestijn en dan weer door sappige groene grasvlakten trekt. Hier mogen we ontvangen en geven. Niet om het even wat. Het gaat om niets minder dan dagelijks brood, manna waarin we Gods nabijheid mogen voelen. Hou je blik open en kijk goed en ontvankelijk rond. Wees ook kritisch over wat je zelf aan anderen aanbiedt. En proef het, zoet als honing!

www.gezinspastoraal.be

LAND VAN BROOD, HUIS VAN ZORGEN

Het lied 'Wherever you go I shall go' leerde ik jaren geleden kennen in de versie van de monniken van de Weston Priory in Vermont. De reacties op de hits emaar op Youtube zeggen genoeg: 'Dit lied raakt me diep' of 'Het brengt gelukkige herinneringen naar boven'. Het lied gaat over één van de kernwoorden in het Bijbelboek Ruth. Toen ik dat boek jaren geleden leerde kennen en waarden, inspireerde me dat tot een eigen 'Ruth-lied', één dat in deze tijd actueler lijkt dan ooit. Want ik gaf het de titel: 'Het vluchtelingenlied'.

Johan Govaerts

'Hun huis van brood bleek huis van zorgen' zet de toon in de korte Ruthnovelle. Want een gezin – een moeder, een vader en twee volwassen zonen – vlucht weg uit Bethlehem, wat letterlijk 'het broodhuis' betekent. Hongersnood net dáár waar het broodhuis hoort te zijn. Ze trekken naar Moab, een vreemd, vijandig land. Daar blijken ze vlot te integreren, want al gauw sluiten de zonen vriendschap met twee lokale meisjes, Orpa en Ruth. Ruths naam betekent 'trouwe vriendin'.

Maar de ellende houdt niet op, want na enkele jaren sterft de vader. De zonen huwen met de Moabitische vrouwen. Maar tien jaar later sterven ook de zonen. Alleen de vrouwen blijven over. Kinderloos. Voor een joodse vrouw betekent zo'n situatie letterlijk: geen toekomst meer. Moeder Noömi (wat 'de lieflijke' betekent) besluit: "Noem mij voortaan maar Mara, want de ontzagwekkende heeft mijn lot zeer bitter gemaakt." Mara betekent immers 'de bittere'. Voor haar zit er niets anders op dan terug te keren naar Juda.

Aanvankelijk trekken de twee schoondochters mee op weg, maar de moeder blijft aandringen: "Ga toch terug, mijn dochters! Waarom zouden jullie met mij meegaan? Heb ik dan nog zonen in mijn schoot, die jullie mannen kunnen worden? Ga toch terug, mijn dochters. Ik ben immers te oud om nog een man te krijgen. (...) Nee, mijn dochters, mijn lot is te bitter voor jullie" (Ruth 1, 12-13). De ene schoondochter, Orpa, geeft toe en blijft achter, maar de andere, Ruth, spreekt de indrukwekkende geloofsbelijdenis uit: "Waar u gaat, ga ik; waar u blijft, blijf ik. Uw volk is mijn volk, uw God is mijn God. Waar u sterft, wil ik sterven en daar wil ik ook begraven worden" (Ruth 1, 16-17).

Later kantelt het bittere lot en zal Ruth uiteindelijk huwen met een joodse man, Boaz. Samen zetten ze een zoon op de wereld: Obed, die op zijn beurt de grootvader zal worden van de grootste koning die Israël ooit gekend heeft:

Vluchtelingenlied (Al waar je gaat)
T: J.Govaerts, M: J.Govaerts & P.Hendrix

1. Hun huis van brood bleek huis van zorgen toen plots die hongersnood be-
2. No - o - mi's zo - nen zijn ge - stor - ven en kort daar - op ook nog haar
3. Ge - vlucht voor on - recht, bit - ter lij - den, dic e - ne mens daar in de

gon. Dus trok No - o - mi met haar zo - nen op zoek naar hoop on - der de
man. "k Ver trek naar huis te - rug el, mor - gen", zei ze, "ik word er bit - ter
rij. Wordt hij een harts - vriend aan je zij - de, is hij je huis een plaats - je

zon. Om de - ze ar - me vlucht - te - lingen, op zoek naar wa - ter, brood en bed, als me - de -
van." Maar Ruth bleef kie - zen voor na - bij - heid, voor - bij wat hoor, ge - zond ver - stand. Als me - de -
vrij? Durf te ge - lo - ven in het le - ven, al lijkt de wan - hoop dich - ter - bij. 't Is niet on -

men - sen te om - rin - gen heeft Ruth haar vriend - schap in - ge - zet.
mens in me - de lij - den, mee naar een ver, on - ze - ker land. REF: Al waar je
denk - baar je te ge - ven, te roel - en te - gen het ge - tij.

gaat daar kies ik mee te gaan! Waar je blijft, blijf ik met je staan en ik be - hoor bij deze kring voortaan!

'k Ge - loof in jouw God die leeft, en al - les om men - sen geef.

koning David. Merkwaardig toch hoe broodarme door vriendschap en trouw tot een nieuwe toekomst kan leiden ...

Beluister dit lied via een link op www.relevant-bisdomantwerpen.be

BROOD VOOR ELKE GENERATIE

Als ik wil scoren met brood bij mijn gasten, en ik vind geen tijd om het zelf te bakken, ga ik op zondag naar de markt in Heist-op-den-berg, en koop daar het hoevebrood van Van Doren-Keuleers. Ook bij een bezoek aan hun boerderij met bakkerij in Hombeek, krijg je alleen maar goesting om weer brood te leren smaken.

“Wij hebben hier altijd gebakken”, vertelt boer Jef Van Doren. Zoals dat vroeger ging op alle boerderijen, stond er wel ergens een bakoven waarin het dagelijks brood voor eigen gebruik werd gebakken. Ongeveer dertig jaar geleden kreeg Jef een arbeidsongeval. “Op aanraden van de burens begonnen we toen brood te bakken om te verkopen. We bakken nog altijd op de traditionele manier. We gebruiken graan dat we zelf verbouwen, en dat door een molenaar wordt gemalen. Deze baktarwe brengt minder op dan veel gebruikte voedertarwe, maar bevat ook minder gluten en is minder ‘opgefokt’. Vroeger teelden we ook zelf spelt, maar we vinden geen molenaar meer die dat wil malen. Spelt zit steviger in zijn kaf en moet daarom niet alleen gemalen, maar ook ontvliesd worden. En daar ligt het probleem.”

Het brood van hoevebakkerij Van Doren-Keuleers bevat geen vet of verbeteraar. Enkel in het rozijnenbrood zit wat suiker. Het uiteindelijke product weegt wat zwaarder dan gewoon brood (1,2 kg) en blijft vier à vijf dagen goed. “En het zijn unieke producten. Elk brood is anders omdat de vuuroven geen thermostaat heeft”, geeft zoon Ivo nog mee. Ook hij doet zijn duit in het zakje in de bakkerij en ontfermt zich over de ‘pateekes’. Het doet hen duidelijk deugd dat ze zo’n eerlijk product kunnen maken voor de klanten. “Door het proces van begin – telen van graan – tot einde – de verkoop – in eigen hand te houden, sta je dicht bij het brood dat je aanbiedt en bij de klanten. En daar schuilt de voldoening van de job”, klinkt het bezielend. “Wij bakken thuis, we verkopen aan huis, we staan op markten en sinds kort kun je ook online brood bestellen via Buren en Boeren. Dat is handig omdat we zo nooit met overschot zitten.”

“We vinden het wel een beetje onze opdracht om mensen terug brood te leren eten”, wil Mia Keuleers nog kwijt. “Kennen mensen het ‘dagelijks brood’ nog? Sommigen vinden onze broden bijvoorbeeld wat zwaar. Maar echt brood is geen licht product. En echt brood eet je niet vers. Vroeger lieten mensen hun brood altijd minstens een dag rusten vooraleer ze het aten. Vandaag eten ze het terwijl het nog warm is. Gezond is dat niet. Het lekkerst vind ik het hybride brood. Dat combineert de smaak van desem met één gram gist zodat het toch iets meer rijst. Maar het proces van een desembrood vraagt een hele dag. Die lange rijstijden brengen een smaak voort die je in gewoon brood niet terugvindt.” Mmm, lekker!

Lea Verstricht

➤ *Mia Keuleers tovert heerlijk brood op tafel.*

BROOD DELEN

Elke zondag brengen Jos en Jan de communie aan een honderdtal mensen in het woonzorgcentrum Smeedeshof in Oud-Turnhout. Ze zijn daarmee de hele voormiddag bezig.

Elke week?

JOS: Inderdaad. We doen dat om beurten. De bewoners ontvangen elke zondag de communie, tenzij er op donderdag of vrijdag een viering geweest is in het woonzorgcentrum, of wanneer er een quarantaine is afgekondigd. Dat kan gebeuren als er een griepiepidemie heerst. Ik doe het al sinds september 2000 en Jan doet het al elf jaar.

Moeten de bewoners uitdrukkelijk om de communie vragen of gaan jullie telkens bij iedereen langs om ze aan te bieden?

JAN: Van de directie kregen we een lijst met de nummers van de kamers waar we gevraagd worden. Aan nieuwkomers vragen we steevast of ze graag op de lijst willen staan. Twee derde van de bewoners wil dat momenteel.

Waarom doen jullie dit? En wat betekent het voor jullie?

JOS: Het beantwoordt aan een nood van de bewoners. Ze zijn gelovig, met de communie grootgebracht en verlangen ernaar. We bewijzen hen een dienst. Tegelijk groeit er doorheen de weken, maanden en jaren

VREDE IS BROODNODIG

Wij denken er vaak niet bij na, maar voor heel wat mensen elders in de wereld is het niet evident om elke dag brood op tafel te hebben. “De totale voedselproductie van rijst, maïs en graan, is nog nooit zo groot geweest. De Wereldvoedselbank spreekt van een reserve van zes maanden om de hele wereld te kunnen voeden”, stelt Jan Weuts, coördinator noodhulp bij Caritas International. Jammer genoeg schuilen er enkele addertjes onder het gras. “Die stocks en het transport ervan zijn in handen van vier grote spelers. Bovendien gaat het om een algemeen plaatje. De lokale en regionale realiteit oogt heel anders. In Noord-Nigeria, Somalië, Zuid-Soedan en Jemen heerst zelfs grote hongersnood.”

Hoe is het toch mogelijk dat mensen omkomen van hongersnood in Zuid-Soedan, dat met zijn vruchtbare bodem alles in huis heeft om de graanschuur te worden van Noord-Afrika, India en Saoedi-Arabië? Weuts legt uit: „Strijdende partijen verhinderen de lokale bevolking het land te bebouwen, zowel voor eigen productie als om hun oogst op de markt te verkopen. De lokale bevolking wordt verdreven of slaat op de vlucht. Dat is het begin van alle problemen omdat de bewoners zo afhankelijk worden van buitenlandse hulp.”

Somalië is al lange tijd in de greep van conflicten. “Het is moeilijk om de aanwassende bevolking te blijven voeden, zeker met de

› *Wachten en hopen op water en voedsel in Somalië.*

toenemende en consecutieve droogtes waardoor de grondwaterreserves uitgeput zijn. De gevolgen laten zich raden: honger drijft mensen weg van hun huis.”

In het strategisch gelegen Jemen aan de landengte naar het Suezkanaal, de zogeheten Poort der Smarten, is het een en al smart. „Het land was al voor negentig procent afhankelijk van voedselimport”, weet Weuts. „Er heerst al jaren chronische droogte. Met methodes als handelsembargo's wordt honger hier ingezet als oorlogswapen.” In Noord-Nigeria, vroeger een welvarend kalifaat, hitst de onvrede om de achtergesteldheid tegenover het welvarende Zuiden en de druk van de toenemende bevolking de gemoederen op. In een oorlog die al meerdere jaren aansleept, gebruiken zowel het leger als terreurgroep Boko Haram de techniek van de verbrande aarde, waardoor ook daar mensen verdreven worden.”

Ngo's zetten alle hens aan dek om die honger te lenigen. “Waar honger niet als oorlogswapen gebruikt wordt, ondersteunen we de lokale, regionale en nationale voedselmarkt. Het transporteren van landbouwoverschotten verpakt als humanitaire hulp is met een vierde gedaald”, verduidelijkt Weuts. “In plaats van voedsel in te voeren, trachten we in Noord-Nigeria bijvoorbeeld een voedseloverschot te creëren door 88 lokale handelaren te ondersteunen. Zo proberen we de regionale markt te stimuleren en opnieuw te activeren.” Waar honger wel als oorlogswapen gehanteerd wordt, houden ngo's pleidooien voor overleg en werken ze aan bewustwording. “Het is bijzonder frustrerend dat dat zo weinig oplevert”, maakt Weuts zich boos. “Deze hongercrises zijn *manmade*. In decennia hebben we niet meer meegemaakt dat op zo'n grote schaal honger als oorlogswapen werd gebruikt. Nu al zijn de gevolgen dramatisch, maar in Zuid-Soedan bijvoorbeeld moet het ergste nog komen. Dat zal pas in het najaar zijn. We hopen dat iedereen stilaan beseft dat het niet alleen genoeg is om de hongersnood te lenigen, maar dat eindelijk en dringend werk moet gemaakt worden van een broodnodige vrede.”

Ilse Van Halst

Giften zijn welkom op rekeningnummer **BE 88 0000 0000 4141** van Caritas International met vermelding 'gevolgen van hongersnood'.

een zekere band tussen ons. Dat voelen we het sterkst als iemand van hen overlijdt. Dan willen ook wij graag mee afscheid nemen, maar vaak worden we niet op de hoogte gebracht van het overlijden. Dat vind ik erg jammer.

Wat mogen jullie wel en niet doen?

JOS: Het is de bedoeling dat we de communie uitreiken en een kort praatje maken met de mensen. Soms helpen we hen de juiste zender zoeken zodat ze de televisiemis kunnen volgen. We nemen nooit verzorgingstaken op ons. Daarvoor doen we een appel op de verpleging.

Kan iedereen communiedrager zijn?

JAN: Ja, als je het maar met eerbied en vanuit een christelijke overtuiging doet. Soms geef ik iemand de communie in een pixis mee voor een koppel in de nabijgelegen flatjes dat zelf niet naar beneden kan komen. Dat is iemand die ik goed ken en volledig vertrouw. In het woonzorgcentrum gaan we zelf van kamer tot kamer.

Zien de mensen de communie ook als spiritueel voedsel? Hoe belangrijk is het voor hen?

JAN: Voor de bewoners hangt te communie gaan nauw samen met hun spiritualiteit. Zo'n tachtig procent hoopt dat we langskomen tijdens de televisiemis. Dan vormt het één geheel! Dat is erg belangrijk voor hen. Ze zitten echt op ons te wachten. Het maakt deel uit van hun zondag. Het is de traditie waarin ze opgroeiden en die ze trouw willen blijven. Bovendien zien ze nog eens iemand, want soms zijn hun zondagen eenzaam ... “En baat het niet, het schaadt ook niet,” zegt er wel eens iemand.

JOS: Over hun geloof zelf praten ze niet echt, wel over hun gevoelens, over de dingen die pijn doen, de eenzaamheid, de kinderen die niet komen, het verlies van een partner, een vriend of vriendin. Ook in de vreugde om de komst van kleinkinderen mogen we delen. Zo delen we het brood, letterlijk en figuurlijk.

Kristin De Raeymaecker

› De Sint-Antoniusparochie in Brasschaat viert elk jaar in november het Feest van het Gebroken Brood en biedt dan tal van workshops aan. Iedereen is welkom, al worden vooral gevolgd door groepen eerstecommunicanten, hun ouders en vormelingen uit verschillende parochies, maar iedereen is welkom. Het geheel wordt afgesloten met een eucharistie en het Gebroken Brood.

PISTOLETS VAN DE BAKKER?

WAT BIDDEN WIJ IN HET ONZEVADER

“Heer, leer ons bidden”, vroegen de leerlingen aan Jezus (Lucas 11, 1). Hij leerde hun het Onzevader. De nieuwe vertaling van het Onzevader biedt ons een uitgelezen kans om stil te staan bij de betekenis van de verschillende bedes. Wat zeggen we als we bidden zoals Jezus het ons leerde? De vierde bede ‘Geef ons heden ons dagelijks brood’ klinkt eenvoudig in de oren. Maar is deze bede wel zo helder?

Myriam Smits

Op het eerste gezicht lijkt de bede ‘Geef ons heden ons dagelijks brood’ duidelijk. Er wordt gebeden voor brood, brood dat we nodig hebben om in leven te blijven. Als we verder kijken, roept de formulering van de bede toch de nodige vragen op. Wat betekent het ‘heden’ in deze bede? Is dit geen doublure met ‘dagelijks’? En welk brood wordt bedoeld? Gaat het om het brood dat voorziet in onze dagelijkse lichamelijke behoefte of om geestelijk voedsel? In het Evangelie staat immers geschreven: “Niet van brood alleen leeft de mens, maar van alles wat uit de mond van God voortkomt” (Matteüs 4, 4). Het loont de moeite om deze vragen verder te onderzoeken.

Brood

In onze taal gebruiken we de term ‘brood’ in verschillende betekenissen. Ten eerste duiden we met ‘brood’ het product aan dat we bij de bakker kopen. Het zijn de boterhammen of pistolets die we bij het ontbijt of de lunch

eten. Brood kan echter ook de betekenis hebben van voedsel in het algemeen of levensonderhoud. In spreekwoorden als ‘zijn brood verdienen’ of ‘de ene zijn dood, is de ander zijn brood’ wordt brood in deze betekenis gebruikt.

Beide betekenissen van brood vinden we ook terug in het Nieuwe Testament. In het verhaal van de broodvermenigvuldiging bijvoorbeeld lezen we:

“Hij nam die vijf broden en twee vissen, keek op naar de hemel, sprak de zegenbede uit, brak de broden en gaf ze aan zijn leerlingen om ze onder hen uit te delen” (Marcus 6, 41).

Hier wordt brood in zijn eerste betekenis gebruikt. De tweede betekenis van brood treffen we aan in de tweede brief aan de Tessalonicenzen:

“In naam van de Heer Jezus Christus gebieden en vermanen wij zulke mensen dat zij regelmatig moeten werken en hun eigen brood moeten verdienen” (2 Tessalonicenzen 3, 12).

Naast deze twee betekenissen duikt er in het Nieuwe Testament nog een derde betekenis van brood op in de broodrede in het evangelie van Johannes. De menigte mensen op zoek naar Jezus is aan het woord.

“Daarop zeiden ze: ‘Onze voorouders hebben in de woestijn het manna gegeten, zoals geschreven staat: Brood uit de hemel gaf hij hun te eten.’ Jezus hernam: ‘Waarachtig, Ik verzeker u: niet Mozes heeft u het brood uit de hemel gegeven; mijn Vader is het die u het brood uit de hemel geeft, het echte. Want

het brood dat God geeft, is Hij die uit de hemel neerdaalt en aan de wereld leven geeft.’” (Johannes 6, 31-33).

“Jezus antwoordde: ‘Ik ben het brood om van te leven. Wie naar Mij toe komt krijgt geen honger meer, en wie in Mij gelooft krijgt nooit meer dorst.’” (Johannes 6, 35).

Jezus heeft het hier niet over brood dat je bij de bakker koopt. Niet alleen het lichaam maar ook de geest dient gevoed. Jezus biedt ons het levende brood. Vandaar de verwijzing naar het eucharistische brood in de broodrede.

Brood en maaltijd verwijzen in de Bijbel ook naar de heilstijd die aanbreken zal. Voorbeelden hiervan vinden we bij de profeet Jesaja:

“Dan schenkt de Heer regen aan het zaad dat gij op uw akkers zaait, en het brood dat uw akkers opbrengen, zal smakelijk en voedzaam zijn. Op die dag grazen uw kudden in uitgestrekte weiden” (Jesaja 30, 23).

“Kom, wie dorst hebt, hier is water; en allen die geen geld hebt, kom, koop koren en eet zonder geld, en drink wijn en melk zonder betaling. Waarom besteedt u geld aan wat geen brood is, en loon aan iets dat niet verzadigt? Luister aandachtig naar Mij, en u zult eten wat goed is, en uw honger stillen met uitgelezen spijs” (Jesaja 55, 1-2).

“De Heer van de machten richt op deze berg voor alle volken een feestmaal aan met uitgelezen gerechten, een feestmaal met belegen wijnen, verrukkelijke, uitgelezen gerechten, belegen, gelouterde wijnen. Op deze berg verscheurt Hij de

› Kinderen gebruiken ouwels, ook wel zure hosties genoemd, wel eens om 'pastoor' te spelen. Of het om een vroege roeping gaat of eerder om de lekkernij, laten we in het midden. Feit is dat het met zuur gevulde snoeppapier dat Astra Sweets in Turnhout produceert onder de naam UFOs, in 2012 uitgeroepen werd tot streekproduct van Vlaanderen. Sinds 1950 worden ze volgens hetzelfde originele recept gemaakt.

bedekking die over alle volken ligt, de sluier die alle naties bedekt. De Heer God vernietigt de dood, en veegt de tranen van alle gezichten, op heel de aarde wist Hij de smaad van zijn volk uit: de Heer heeft het gezegd!" (Jesaja 25, 6-8).

Wat is nu de betekenis van brood in het Onzevader? Op basis van de mogelijke betekenissen van 'brood' in de Bijbel kunnen we geen eenduidige conclusies trekken. Alle mogelijkheden blijven openliggen. Wellicht biedt de combinatie met de andere woorden uit de bede uitkomst?

Ons dagelijks brood

In de bede van het Onzevader bidden we om ons 'dagelijks' brood. 'Dagelijks' kan op twee manieren begrepen worden: enerzijds als een aanduiding van een bepaalde hoeveelheid, namelijk de portie brood die je nodig hebt om in leven te blijven, maar anderzijds ook als het brood dat we elke dag nodig hebben om te leven. 'Dagelijks' duidt dan op een periode van tijd, namelijk iedere dag. Op basis van de term die in de Griekse tekst gebruikt wordt, interpreteren sommige geleerden 'dagelijks' als een komende tijd of een tijd in de toekomst. Zulk een interpretatie legt de link tussen 'dagelijks' en het eucharistische brood, en geeft aan "brood" een eschatologische betekenis.

De bede om 'dagelijks brood' doet denken aan de Bijbelpassage waarin Jezus zijn twaalf leerlingen twee aan twee uitzendt.

"Hij gebod hun om niets mee te nemen voor onderweg dan een stok – geen brood, geen voedsel, geen reistas, geen geld in de beurs" (Marcus 6, 8-10).

In het evangelie van Matteüs lezen we:

"... want de arbeider is zijn levensonderhoud waard" (Matteüs 10, 10b).

De leerlingen worden op weg gestuurd zonder voorzieningen, zonder dagelijks brood. Zij worden opgeroepen te vertrouwen op God. God, onze Vader in de hemel, weet wat we nodig hebben. Hij zal ervoor zorgen, zoals Jezus onderricht:

"Vraag je dus niet bezorgd af: Wat zullen we eten? Wat zullen we drinken? Wat zullen we aantrekken? Want naar dat alles zijn de heidenen op zoek. Jullie hemelse Vader weet wel dat je dat allemaal nodig hebt. Zoek eerst het koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan krijg je dat alles erbij. Maak je dus niet bezorgd over de dag van morgen, want de dag van morgen zal zich wel bezorgd maken over zichzelf" (Matteüs 6, 31-34a).

God, die zorgt voor 'dagelijks' brood, doet ons ook denken aan het verhaal van de woestijntocht. De Israëlieten morren omdat ze geen eten en drinken hebben. God geeft hun het manna, brood uit de hemel:

"Toen sprak de Heer tot Mozes: 'Ik zal brood voor u laten regenen uit de hemel. De mensen moeten er dagelijks op uit gaan en de hoeveelheid voor een dag verzamelen. Dan kan ik vaststellen of ze mijn leiding willen volgen of niet.' " (Exodus 16, 4).

Bijzonder in dit verhaal is dat beide betekenissen van 'dagelijks' hier samenkomen. Iedere dag regende het manna uit de hemel, met uitzondering van de sabbat. De Israëlieten mochten niet meer manna verzamelen dan

voor één dag nodig was, met uitzondering van de dag vóór de sabbat. In de Bijbel leren we God kennen als de God die voor zijn volk zorgt, de God die geeft aan wie Hem erom vragen.

Heden ons dagelijks brood

De Duitse theoloog Gerhard Lohfink geeft een verrassende duiding aan deze bede. In zijn verklaring houdt hij niet enkel rekening met de Bijbelteksten maar ook met de *Sitz im Leben* van de tekst. De *Sitz im Leben* is de context waarin die Bijbelpassage is geschreven. In het geval van het Onzevader is dat de vroege Kerk. Volgens Lohfink gaat het erom dat we in het Onzevader bidden om voldoende brood voor wie het Woord van God verkondigen. Met Jezus ontstaat een nieuwe gemeenschap van broers en zusters die God aanspreken met Vader. Deze gemeenschap zorgt voor de mensen die vrijgesteld zijn om de Blijde Boodschap te verspreiden. Het heden is dan nu, vandaag de dag.

Onze zoektocht naar de antwoorden op de hierboven gestelde vragen bij de bede 'Geef ons heden ons dagelijks brood' leidt naar een breed scala van mogelijke betekenissen: het materiële brood, maar ook het geestelijk voedsel en het eucharistische brood; brood voor elke dag, maar ook brood in de komende tijd, zelfs de heiligtijd die reeds begonnen is maar nog verder doorbreken zal. Al deze betekenissen klinken mee telkens als we deze woorden bidden in het Onzevader.

Geraadpleegde literatuur:

G. Lohfink, *Het Onzevader opnieuw uitgelegd*, Antwerpen, 2016

WAARDEER HET GEZIN

HALLO! GAAT AAN DE SLAG
MET 'AMORIS LAETITIA'

➤ "Hello, is it me you're looking for?", zong Lionel Richie. Op de Hallo-marktplaats in Oostmalle vond iedereen iedereen en gonsde de 'vreugde van de liefde'.

Voor velen zijn de 'Hallo-dagen' een begrip geworden. Op 8 en 9 mei troffen meer dan vijfhonderd medewerkers uit diverse pastorale werkvelden elkaar voor het derde jaar op rij in Malle. 'De vreugde van de liefde' van paus Franciscus vormde de inhoudelijke aanleiding. Op www.hallo2017.be brengt een drie minuten durend filmpje je (terug) helemaal in het thema en de Hallo-sfeer. **Getuigen uit gevangenispastoraal, voorzieningen, scholen, parochies ... werden uitgedaagd omtrent hun perceptie van gezinnen en relaties. Ze vertelden hoe zij in contact komen met gezinnen en welke vragen dat oproept, en formuleerden een aantal tips aan het beleid. Een bloemlezing ...**

Johan Govaerts

'Waardeer het gezin' klinkt het in diverse toonaarden: "Laten we alle gezinnen waardeeren, ook als ze in grote miserie moeten leven." Tevens wordt gepleit voor een meer tolerante houding "ten aanzien van de zogeheten service-pastoraal: met kansen tot haalbare en afgelijnde engagementen voor wie dat wil". Herhaaldelijk weerklonk het sleutelwoord 'verbondenheid' tussen Kerk en gezin.

'Respect en inspraak' voor (jonge) gezinnen, vragen velen ook. "Iedereen zou *Amoris laetitia*

moeten lezen", meende een deelnemer. "Het geeft je een nieuwe bril om naar gezinnen te kijken!" Anderen riepen op tot "een concrete vertaling van het document in eigentijdse taal".

Leerkrachten suggereerden: "Maak collegiale visitatie mogelijk tussen leerkrachten van stadsscholen en scholen in de Kempen." Of nog: "We moeten scholen ondersteunen in hun zorg voor de meest kwetsbare kinderen." De inzet voor gezinnen in armoede weerklonk overall uitdrukkelijk: "We vragen meer tijd en waardering voor organisaties die zich inzetten voor mensen in armoede. We moeten samenwerken met andere middenveldorganisaties, ook van niet-christelijke oorsprong." En, "laten we vriendschap stichten tussen gezinnen in armoede en gezinnen in onze kerken." Dit veronderstelt dat we "diaconie een volwaardige plaats geven. Zeker bij de structurele uitbouw van Pastorale Eenheden!"

De Kerk moet ook meer inzetten op jonge gezinnen, menen de deelnemers, zowel bij de huwelijksvoorbereiding, als bij (de start van) het huwelijksleven. Ook via verkondiging komen we in contact met (jonge) gezinnen: "We moeten eenvoudige en effectieve vorming en middelen aanbieden aan ouders die catechese willen geven."

Er werd ook meer aandacht gevraagd voor rouwzorg. "Bied werkvormen aan ter ondersteuning van rouw op school." "Rouwbegeleiding bij kinderen vraagt vorming! Waar kunnen we hiervoor terecht?" Laten we "alle initiatieven omtrent omgaan met verlies en rouw oplijsten".

Tot slot werd gepleit voor gevangenispastoraal: "In de Pastorale Eenheid moeten we meer aandacht inbouwen voor gevangenen en ex-gevangenen."

BISSCHOPPEN GEVEN IMPULS AAN GEZINSPASTORAAL

De Belgische bisschoppen zijn klaar met hun huiswerk over de apostolische exhortatie *Amoris laetitia* van paus Franciscus met zijn bevindingen over de dubbele gezinssynode. Daarin nodigde hij iedereen uit om hiermee in de lokale Kerk aan de slag te gaan. Met hun pastorale brief treden onze bisschoppen in het voetspoor van de bisschoppenconferenties van Argentinië, Malta en vooral Duitsland.

In hun schrijven stippen ze drie domeinen aan waarop de Belgische Kerk wil inzetten. Mgr. Johan Bonny, die als vertegenwoordiger van de Belgische bisschoppen de tweede gezinssynode bijwoonde, somt op: "Ten eerste willen we meer werk maken van de voorbereiding op het huwelijk en koppels van dichtbij begeleiden op hun weg vanaf de keuze om kerkelijk te huwen. Een tweede aandachtspunt is een gezinsvriendelijke kerkgemeenschap. Daarbij denken we niet enkel aan de zondagsvieringen, maar ook ruimer aan catechese en de brede parochiegemeenschap. Tot slot willen we oog hebben voor echtparen en gezinnen in moeilijke situaties: hoe kunnen we hen pastoraal nabij zijn?"

Want, klinkt het nog verheugd, het is opvallend hoe goed *De Vreugde van de liefde* bij echtparen, gezinnen en andere samenlevingsmodellen bij ons onthaald is. "Voor het eerst sinds lange tijd hebben we opnieuw een kerkelijk document over huwelijk en gezin waarin mensen zich herkennen en waaruit ze kracht putten. Je voelt dat het document welkom is. Het doet mensen goed en helpt om oude wonden te genezen." (Ilse Van Halst)

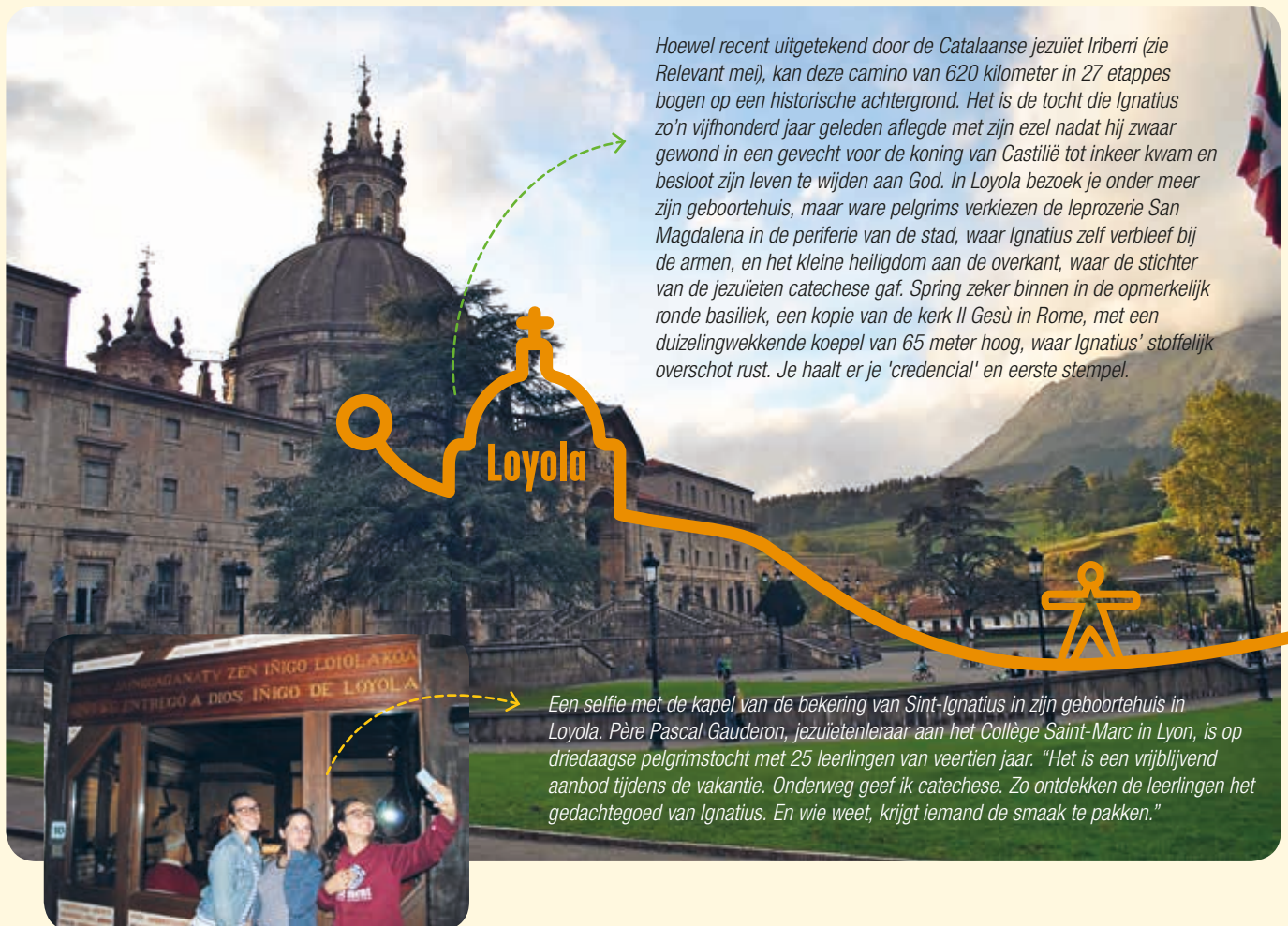
Je kunt de pastorale brief nalezen op www.kerknet.be/pastoralebriefamorislaetitia. De papieren versie – nummer 41 in de (nieuwe) reeks *Verklaringen van de bisschoppen van België* – is te koop in de liturgische centra. Prijs: 2,20 euro. Bestellen kan bij nv Halewijn, 03 210 08 11, bestellingen@halex.be

En plots bots je op God

Pelgrimeren op de Camino ignaciano, de benjamin onder de camino's

Met amper vijf jaar op zijn teller is de Camino ignaciano of de pelgrimstocht in de voetsporen van Sint-Ignatius van het Spaanse Loyola naar Manresa de benjamin onder de camino's. Naast de overbekende en overbevolkte bedevaartroute naar Santiago de Compostela is deze tocht door vijf streken in het noorden van Spanje een ware verademing en dat niet enkel voor pelgrims. Met enkele pittige beklimmingen en zeven verschillende wijndenominaties is ze ook een hele uitdaging voor sportievelingen of een tongstrelende ervaring voor wie van lekkers houdt. Op uitnodiging van de Spaanse, Baskische en Catalaanse dienst voor Toerisme mocht 'Relevant' deze camino voor jou ontdekken.

Ilse Van Halst

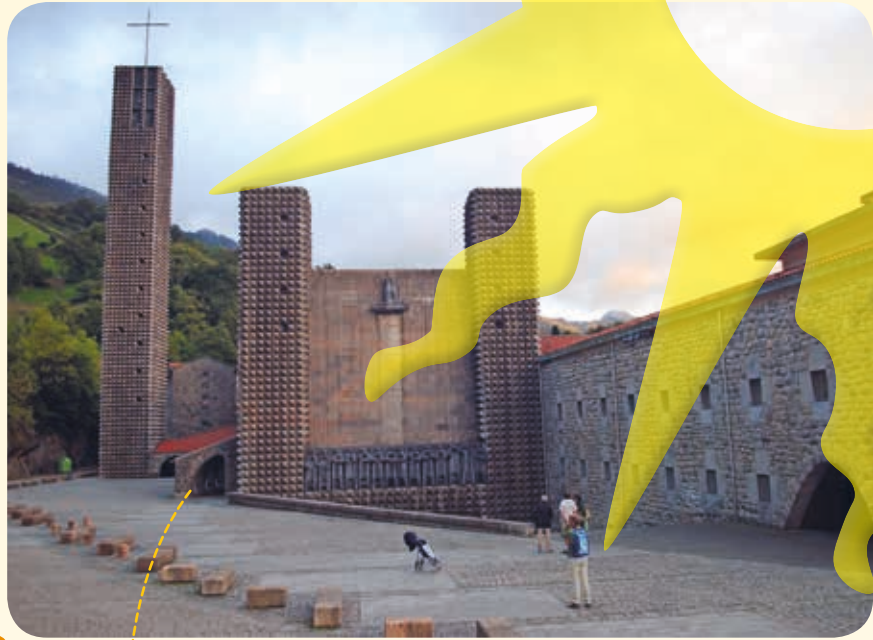
Hoewel recent uitgetekend door de Catalaanse jezuïet Iriberrri (zie Relevant mei), kan deze camino van 620 kilometer in 27 etappes bogen op een historische achtergrond. Het is de tocht die Ignatius zo'n vijfhonderd jaar geleden aflegde met zijn ezel nadat hij zwaar gewond in een gevecht voor de koning van Castilië tot inkeer kwam en besloot zijn leven te wijden aan God. In Loyola bezoek je onder meer zijn geboortehuis, maar ware pelgrims verkiezen de leprozerie San Magdalena in de periferie van de stad, waar Ignatius zelf verbleef bij de armen, en het kleine heiligdom aan de overkant, waar de stichter van de jezuïeten catechese gaf. Spring zeker binnen in de opmerkelijk ronde basiliek, een kopie van de kerk Il Gesù in Rome, met een duizelingwekkende koepel van 65 meter hoog, waar Ignatius' stoffelijk overschot rust. Je haalt er je 'credencial' en eerste stempel.

Een selfie met de kapel van de bekering van Sint-Ignatius in zijn geboortehuis in Loyola. Père Pascal Gauderon, jezuïetenleraar aan het Collège Saint-Marc in Lyon, is op driedaagse pelgrimstocht met 25 leerlingen van veertien jaar. "Het is een vrijblijvend aanbod tijdens de vakantie. Onderweg geef ik catechese. Zo ontdekken de leerlingen het gedachtegoed van Ignatius. En wie weet, krijgt iemand de smaak te pakken."

Azpeitia

Een bezoek aan de kerk San Sebastián de Soreasu in Azpeitia, door tempeliers gebouwd in de 16de en 17de eeuw, is alleen al voor het praatje met de koster de moeite waard. Francisco Paco heeft maar een halve aanmoediging nodig en vertelt je al wat je wil weten over de doopvont van Ignatius en het hoofdaltaar met het familiegraf en nog veel meer. Voor deze zeventigjarige vrijwilliger is de kerk zijn tweede thuis. Zijn vader was er sacristiemeester. Francisco troont me mee naar de sacristie met prachtige plafonds, om dan een sleutel op te diepen en me met een beloftevolle glimlach mee te noden door een deurtje achter het hoofdaltaar naar een donkere kelderruimte waarna we in wat hij noemt "een kopie van de Sixtijnse kapel in Vaticaanstad" belanden. De kapel van de Eenzaamheid is een juweel van Baskische renaissance met in grisalla 'Het Laatste Oordeel' van Michelangelo.

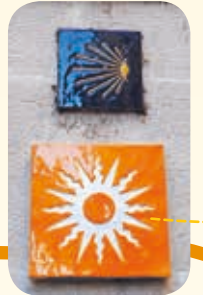
Mirandaola

Op doortocht door Mirandaola sliep Ignatius in een ijzerfabriek van zijn familie, vandaag nog steeds te bezoeken. Omdat hier overdag ijzer gesmeed werd met vuur, was het hier 's nachts aangenaam warm. In de kapel hangt het kleine kruis dat in 1580 als enig voorwerp gesmeed werd uit driehonderd kilo ijzer. Toen werd uitzonderlijk op zondag gewerkt in de fabriek. De arbeiders waren ontsteld. Ze beschouwden het als een straf omdat ze de zondagsrust niet gerespecteerd hadden en begroeven het kruis in de omgeving. Het verhaal bleef leven en kwam in 1633 de bisschop van Pamplona ten gehore die het liet onderzoeken. Hij gaf alle inwoners van de stad een schop om de bergflank om te spitten op zoek naar het kruis en erkende het als mirakel.

Arantzazu

Opmerkelijk. Dat is het minst wat je kunt zeggen van de basiliek van Arantzazu van de hand van architect Francisco Javier Sáenz de Oiza, gelauwerd auteur van tal van polemische gebouwen in Spanje. Dit gebouw uit 1950 luidde de moderne kunst in Baskenland in. Het Vaticaan moest er niets van weten. Reden waarom de basiliek in 1955 enkel werd ingezegend met een gebed, pas in 1969 werd ze ingewijd. "De basiliek staat voor zaken die uit hun as verrijzen, want de oorspronkelijke kerk brandde tot drie keer toe af", legt padre Antonio de symboliek uit. Hij is een van de 28 franciscanen die het heiligdom runnen. "De stekelige stenen verwijzen naar de takken van de doomstruik waarin het kleine houten Mariabeeld dat hier wordt aanbeden, gevonden werd in 1468." Bij de ingang van de kerk prijken maar liefst veertien apostelen. "De boodschap is duidelijk", meent padre Antonio. "Wij zijn allemaal leerling van Jezus. Aan ons allen om zijn geloof te verkondigen." Binnenin wordt je blik naar het ogenschijnlijk witte Mariabeeldje gezogen dat nietig lijkt hoog in een nis in een retabel, met zijn zeshonderd vierkante meter het grootste van Europa, een meesterwerk van Lucio Muñoz. De kerk werd toegewijd aan de heilige Ignatius omdat hij hier passeerde op zijn tocht en de gelofte van kuisheid aflegde voor het Mariabeeld.

Aan haar rugzak bengelt een engeltje, heen en weer getrokken tussen hemel en aarde. "Het is de talisman van mijn vriendin. Zo neem ik haar overal mee. Ik stap deze tocht voor haar", vertelt zuster Margareta, 72 jaar, uit Nieuw-Zeeland. Margareta droomde er al jaren van om op pelgrimstocht te gaan. "Vorig jaar brak mijn vriendin haar heup. Mijn overste wilde me niet alleen laten gaan. Toen ontdekte ze een begeleide pelgrimstocht op deze camino. Het is een interessante mix van historisch en cultureel erfgoed, spiritualiteit en sociaal contact."

Zo'n vijfhonderd pelgrims vonden hun weg al naar deze camino en laten zich leiden door oranje pijlen en een stralende zon, een verwijzing naar licht en God. "Zonder zon is er geen leven, zonder God evenmin", duidt Marta van de Toeristische Dienst heel eenvoudig. "Al stappend kwam Ignatius op het spoor van zijn Geestelijke Oefeningen en het belang daarvan voor de innerlijke gezondheid en het evenwicht van de mens. Deze camino biedt een kans tot inkeer en introspectie. Het is een moment van eenheid met de natuur, waarin je op het spoor komt van God. Zonder geestelijke bron die ons voedt, zijn we arme mensen."

Bronzen schoenen. Dit beeldhouwwerk van Koko Rico in het bekoorlijke ronde vestingstadje Laguardia in de wijnregio La Rioja is een ode aan reizigers en pelgrims.

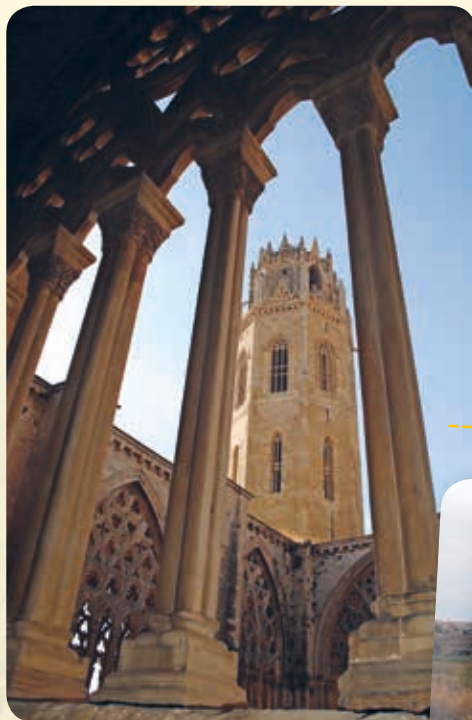
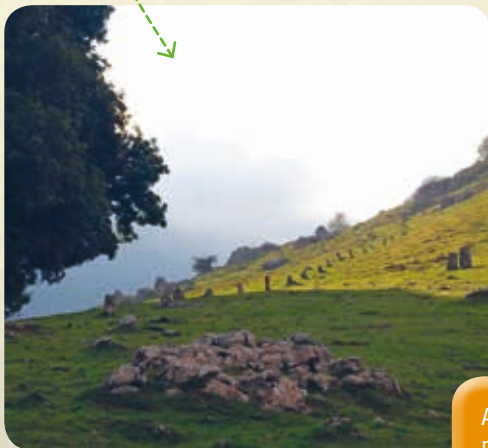

"Señora! Señora! U stapt in de verkeerde richting." Een vriendelijke oude man klampt me aan en wijst me de weg richting Compostela. In Calahorra kruisen beide pelgrimswegen elkaar, maar waar de camino van Santiago westwaarts loopt, leidt het pelgrimspad van Ignatius oostwaarts, richting Middellandse Zee. In Calahorra kun je 's avonds de innerlijke man versterken in het Laurelsteegje, ooit een prostitutiebuurt, nu bekend om zijn vele bars met pinxtos, de Baskische variant van de Spaanse tapas.

Urbia

Een tussenstop op de hoogvlakte bij Urbia in een pelgrimshuis, een welkome rustplaats na een fikse klim naar 1.100 meter hoogte door een prachtig nationaal park. Het is een van de hoogtepunten van de tocht. Op de vlakte staan grafstenen en waait de wind stevig. De lucht is ijl, het uitzicht adembenemend. De camino lijkt hier over te gaan in de hemel.

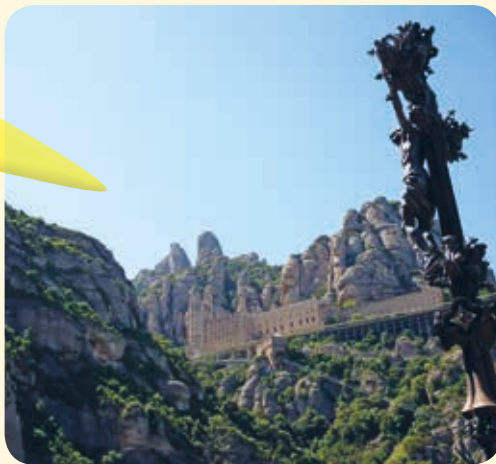
De camino ignaciano voert je naar de nieuwe kathedraal, in 1761 en 1781 opgetrokken ter vervanging van de oude Seu Vella, hét symbool van de stad en ooit gebruikt voor militaire doeleinden en als ziekenhuis. Toch loont het de moeite om even van je pad af te wijken en deze parel van eenvoud met een prachtig uitzicht, bij helder weer zelfs tot de Pyreneeën, te bezoeken. Op donderdagavond is de kloostergang van de kathedraal gratis toegankelijk voor al wie in alle rust een boek wil lezen.

Andrew Carson (vooraan) uit Melbourne heeft nog nooit gewandeld. "Ik was bang dat ik het niet zou halen. In het begin was ik erg stijf, maar je moet gewoon aan iets anders denken", zegt de 72-jarige pelgrim laconiek. "Een camino stappen zie ik als het opkuisen van de harde schijf van je computer. Je gooit alle cookies en ballast weg om enkel de kern van de zaak over te houden. Eerst spoken alle zorgen van thuis nog door je hoofd, maar beetje bij beetje verdwijnt dat naar de achtergrond. En dan gebeurt het als vanzelf: dan proef je iets van het mysterie. En als je gelovig bent, noem je dat God, denk ik."

Twee vrouwen, meer dan vijftig jaar bevriend, stappen samen de camino. "Zij heeft een wonderbaarlijke spiritualiteit, ik wandel graag. Het spirituele ding ligt me niet zo, maar padre José drukte me op het hart dat ik me niet ongerust moet maken en dat er al stappend wel een vorm van spiritualiteit zal ontluiken."

Het benedictijnenklooster van Montserrat, opgetrokken op een eenzame mysterieuze berg in Catalonië aan de voet van majestueuze rotsen, is met jaarlijks 2,4 miljoen bezoekers een heuse toeristische topper. Op het voorplein herinnert een ronde cirkel aan de heilige Ignatius die hier een hele nacht bad bij de zwarte madonna. Die werd hier in 880 gevonden in een grot. Vandaag telt het klooster nog een zestigtal monniken tussen 34 en 97 jaar.

Na het ontbijt en het gebed geeft padre José Iriberrí iedereen enkele meditatiepunten mee. Dan gaan we op stap, ieder op zijn tempo, in stilte, de meditatie overpeinzend. Na twee uur houden we halt en verzamelen we. Dan zetten we onze tocht verder en wisselen we van gedachten met de anderen over onze overpeinzingen.

Verdú

Igualada

Montserrat

Manresa

Veronica – "Vero voor vrienden", lacht ze – vrijwilligert in de refugio of herberg van San Ignacio in Verdú. "Ik stempel de 'credencial' van pelgrims af, reken af, doe zelfs hun was en stap soms een stukje mee." Ze vervolgt niet zonder trots: "Vele pelgrims komen naar onze stad om het geboortehuis van de heilige Peter Claver, patroon van de Catalaanse jezuïeten, te bezoeken."

Father David (met bril en witte hemd), een anglicaans priester van 42 jaar uit Newcastle, mocht van zijn bisschop een sabbatical nemen. "Een collega van 76 jaar die met pensioen is, vervangt me. Ik heb altijd al een zwak gehad voor Ignatius." Hij duikt in het verleden: "Als seminarist woonde ik ooit een lezing bij van een katholieke zuster, die het over Ignatius had. Ik ging op zoek naar meer informatie. Toen ik over hem las, voelde ik letterlijk mijn hart een sprongetje maken in mijn borstkas. Plots stroomde er een warme gloed door me." Een tweetal jaren geleden ging hij met enkele medestudenten op retraite. "We verwachtten een retraite met preken, gebed, wandelingen en ontmoetingen, maar nee, de hele week verliep in stilte. Het was een beklievende ervaring. Zonder het te weten waren we in een Ignatiaanse retraite beland. Elke dag dompelden we ons onder in zijn Geestelijke Oefeningen. Ik kwam zo rijk terug. Als ik een writer's block heb bij het schrijven van mijn preken, vind ik inspiratie bij hem."

In Manresa, eindbestemming van de camino ignaciano, verbleef Ignatius in een grot naast de rivier Gardener en werkte hij aan zijn Geestelijke Oefeningen. Nu maakt de grot deel uit van het diocesaan jezuïetenhuis. Enkele trappen voeren je naar beneden, een fysieke beweging als symbool voor het afdalen in jezelf op zoek naar je diepste zijn en naar Gods spoor in jouw leven. "Jaarlijks onthalen we zo'n veertigduizend bezoekers", vertelt directeur Luís. Het hoeft niet te verwonderen dat heel Manresa Ignatius ademdt, tot in de hedendaagse kunst. In 2015 onthulde de stad het beeld Acogilla of Welkom. Het stelt een vrouw voor die een deur opent om je welkom te heden in de stad. Wie erdoor stapt, zal geluk kennen, wordt beweerd. De deur stelt beeldhouwd jutte voor, zoals het kleed van Ignatius, met een afbeelding van de kom waaruit hij dronk en vier handen. Ignatius deelde immers met de armen. Het is duidelijk: Ignatius is geen relik uit een ver verleden. Hij leeft nog vandaag en doet leven.

PROOST! EN NOG VELE JAREN!

PAROCHIE SINT-BARTHOLOMEUS MERKSEM
VIERT ACHTHONDERD JAAR

© Sint-Bartholomeus

Merksem was de parochie. Of was de parochie Merksem? Achthonderd jaar geleden zag de parochie Sint-Bartholomeus er helemaal anders uit. Toen omvatte ze haast het hele grondgebied van wat toen 'Heerlijkheid Merksem' werd genoemd. De geschiedenis van de parochie valt dan ook grotendeels samen met de geschiedenis van Merksem. Vandaag blaast Sint-Bartholomeus achthonderd kaarsjes uit. Een hele ouderdom in het parochielandschap, waar de meeste parochies hun honderd- of tweehonderdjarige bestaan vieren. Er wordt dan ook volop gevierd in Merksem.

Saskia van den Kieboom

Achthonderd jaar geleden was van een gemeente nog geen sprake. Van parochielevens evenmin. In deze vroege tijden was een parochie niet meer dan een rechtsgebied van de bisschop. Zo was de keuze voor Sint-Bartholomeus als beschermheilige geen samengedragen beslissing, maar eerder een gevolg van de administratieve banden met het prinsbisdom Luik waar Bartholomeus een prominente rol speelde. Toen de rechtsgebieden te groot werden voor een bisschop, stelde deze plaatsvervangers aan: eerst missionarissen, later pastoors. Een parochie kreeg meteen een iets andere functie: ze werd kleiner, had minder rechten, maar gemeenschap vormen werd belangrijker.

Vandaag is Merksem trots op zijn mooi gerestaureerde kerk die nochtans al heel wat pieken en dalen meemaakte. "Verwoest tijdens de Tachtigjarige Oorlog, leeggeroofd, geteisterd door cholera, herderloos toen pastoor Cant in 1624 werd ontvoerd door 'Hollandse stropers' aan wie een grote som losgeld diende betaald, opnieuw verwoest tijdens de Tweede Wereldoorlog, 'herrees' ze telkens opnieuw", vertelt Raf Wouters, voorzitter van de kerkfabriek en lid van het feestcomité.

Raf zet zich al vele jaren enthousiast in als vrijwilliger op meerdere vlakken. In de vroege jaren 1980 engageerde hij zich als kookouder bij de Chiro, daarna vond je hem bij de huwelijks-pastoraal, en vervolgens geraakte hij geboeid door het patrimonium van de kerk. Na de stormschade van 2014 moest hij nagaan of er geen waterschade was in de toren. Met enkele kleinkinderen die toevallig op bezoek waren, beklom bompaf Raf de toren. "Toen we ter hoogte van de klokken kwamen, was het net twaalf uur. Het angelus werd ingeluid", herinnert Raf zich. "We moesten onze oren toestoppen, waardoor we niet verder konden klimmen." En met gevoel voor humor voegt hij eraan toe: "Ik dacht dat mijn recente slechthorigheid een normaal gegeven was op mijn leeftijd, maar bij nader inzien zou ze wel eens te wijten kunnen zijn aan het volume van onze klokken. Mijn kleinkinderen horen ook niet altijd even goed wat wij hen vragen."

De laatste vijftien jaar is Raf actief in de kerkfabriek. "Het is dankbaar werk, maar geen gemakkelijke opdracht", legt Raf uit. "Er wordt steeds meer gevraagd van vrijwilligers, die almaar moeilijker te vinden zijn. En ja, we zetten in op verjonging, maar dat valt niet mee." Toch is het niet al kommer en kwel. "Samen met een schare vrijwilligers werkten we een prachtig programma uit voor dit achthonderdjarige bestaan. Dat is een hoogtepunt", vervolgt

Raf enthousiast. "Ook daarnaast loopt het goed. Per week zijn er drie vieringen. Onze kerk is een geliefde plek voor concerten omwille van de uitstekende akoestiek. We hebben een actief parochieteam en onderhouden goede contacten met het verenigingsleven en met de naburige parochie. Sinds twee jaar werken we ook samen met Sant'Egidio. Dat alles werpt zijn vruchten af. Ja, er is nog volop leven in onze kerk."

- Tot 3 september focust een foto-wandelzoektocht door Merksem op de christelijke vakbeweging in achthonderd jaar Sint-Bartholomeus. Boekjes zijn gratis af te halen bij Koen de Cock (D.V.V.), Wereldwinkel, ACV-dienstencentra Merksem en Deurne en op de Verenigingsmarkt. Info bij yesbeunen11@hotmail.com
- Op 12 augustus (19-23 uur) wordt de Nacht van de Antwerpse Kerken georganiseerd met als thema 'orgel en muziek'. Toegang is gratis.
- Op 14 oktober geeft het koor Melpomene een concert om 20.30 uur. Tickets bestellen kan via info@melpomene-antwerpen.be
- Absoluut hoogtepunt van het feestjaar wordt de pontificale mis op zondag 10 september om 9.30 uur, waarin mgr. Johan Bonny voorgaat. Verschillende koren uit Merksem luisteren de viering op. Ze wordt uitgezonden op Eén.
- De Heemkundige Kring van Merksem bracht een brochure uit over achthonderd jaar Sint-Bartholomeus. Bestellen kan via <http://www.merksemkerk.be/sintbartholomeus/index.html>

GROEP IN DE KIJKER

SINT-VINCENTIUSVERENIGING LAAT NIEMAND IN DE KOU STAAN

"Bij elke voedselbedeling schrijven we een vijftal nieuwe gezinnen in. Dat geeft aan dat steeds meer mensen in de marge van onze samenleving belanden. En steeds vaker lopen we hen voorbij. De armoede stijgt, maar ook de onverschilligheid tegenover de materiële én sociale noden van mensen in armoede neemt onrustwekkend toe." Dat aanpakken is de levensmissie van Xavier Ceulemans, voorzitter van de Provinciale Raad van de Sint-Vincentiusvereniging Antwerpen. "Ze komen bij ons terecht via mond-aan-mondreclame, maar wij kunnen het niet meer aan. Daarom doe ik een oproep om onze vereniging meer bekend te maken en meer vrijwilligers aan te trekken."

Ilse Van Halst

Xavier ontvangt me in een lokaal van de parochie Sint-Hubertus in Berchem, waar hij erevoorzitter is van de lokale conferentie. De katholieke lekenvereniging Sint-Vincentius, opgericht in 1833 in Parijs door de jonge student Frédéric Ozanam, bestaat uit groepen leken, conferenties genaamd, die actief zijn op het terrein van armoede en steeds nauw samenwerken met de lokale parochie. Zoals haar naam aangeeft, haalt de vereniging haar inspiratie bij de heilige Vincentius a Paulo,

die in de zeventiende eeuw zijn leven aan de minderbedeelden wijdde. De vincetianen zijn wereldwijd actief in 150 landen en in ons bisdom in Antwerpen, Berchem, Hoboken, Brasschaat, Turnhout en Herenthout.

"Net voor een lang weekend kreeg ik een telefoontje van de Stad Antwerpen. Een vrouw met tien kinderen, het elfde op komst, had niets te eten. Of ik haar kon helpen? Ik kocht allerlei voeding in en ging het afgeven. Ondanks de vele kinderen was het stil in het appartement. Onwezenlijk stil. Ik vroeg me verbaasd af hoe dat mogelijk was. Terug in mijn wagen ontdekte ik dat ik een zak met broden vergat af te geven. Ik holde terug naar binnen en trof daar een heel ander tafereel aan: sommige kinderen huilden van blijdschap, anderen maakten een vreugdedans, omdat ze wat te eten hadden."

"Onze vrijwilligers delen twee keer per maand voedselpakketten uit aan de minderbedeelden die zich bij ons registreerden, maar daartoe mag de hulp niet beperkt blijven", benadrukt Ceulemans beziel. "Via onze hulpverlening willen we noodlijdenden de mogelijkheid bieden om hun eigen lot terug in handen te nemen, op alle vlakken. We trachten de oorzaken van hun situatie te achterhalen om ze vervolgens weg te werken. Wanneer mensen zich inschrijven of een voedselpakket komen halen, maken we een praatje en informeren we hoe het gaat. De achterliggende idee is er een van vriend te worden van wie bij ons komen aankloppen, hen een luisterend oor en warm hart te bieden. Dat doet hen deugd. Want ook daarvoor kunnen ze bij niemand terecht."

Xavier hecht veel belang aan het luisteren, want armoede is vaak verborgen. "Ook mensen in armoede zijn fier, te fier om over hun problemen te praten. Die kom je vaak pas op het spoor als je hun vertrouwen gewonnen hebt. Daartoe moet je leren tussen de lijntjes lezen en luisteren in respect voor de ander zoals die is, hoe hij of zij ook gekleed is, zonder onderscheid van ras, godsdienst, filosofische overtuiging, afkomst of kleur. Respect is het begin van vriendschap."

"We brachten geregeld een bezoek aan een alleenstaande vrouw. Na enige tijd vertrouwde ze ons toe dat ze het koud had. Ze had enkel koud water om zich te wassen en geen dekens. Wij brachten haar dekens. "Ik heb het nu goed warm", zei ze dankbaar enkele weken later. Toch merkte ik dat er nog iets wrong. Ik drong aan. Uiteindelijk kwam het eruit dat ze geen jas had. We hebben haar een deftige warme jas bezorgd. Ze was dolgelukkig."

Hoe graag hij ook wil helpen, hij moet het doen met de hoeveelheid voedselpakketten en de vrijwilligers die de vereniging heeft. "Dat neemt niet weg dat we iedereen zo goed mogelijk trachten te helpen", maakt hij zich sterk. "Komt iemand te laat aankloppen, als we net opgeruimd hebben, dan doen we de deur van het lokaal terug open. We laten niemand in de kou staan."

Wil je vrijwilliger worden bij de Sint-Vincentiusvereniging? Neem dan contact op met Xavier Ceulemans, 0478 47 39 67 of xavierceulemans@outlook.be

ESTAFETTE

EEN VRIJWILLIGER UIT DE KERK AAN HET WOORD

Theo Tilleman, havenarbeider uit Stekene, draagt op 14 augustus het Genadebeeld van Onze-Lieve-Vrouw in en rond de kathedraal

› *Theo Tilleman, sterke schouders die broze kwetsbaarheid dragen*

“Op 14 en 15 augustus viert Antwerpen met bijzondere luister het hoogfeest van de Tenhemelopneming van Maria, patrones van bisdom, stad en kathedraal. Op 15 augustus viert Antwerpen ook alle moeders. Voor het tweede jaar op rij zal het Genadebeeld van Maria, dat een vaste stek heeft in de noorderbeuk van de kathedraal, rondgedragen worden in processie rond de kathedraal op de vigilie van dit hoogfeest. Het is een oude traditie waarmee terug werd aangeknoopt in het Jubeljaar van de Barmhartigheid om als katholieke gemeenschap duidelijk zichtbaar in de stad aanwezig te zijn.

Voor deze gelegenheid wordt het Genadebeeld opgetooid met een feestelijke mantel en een prachtige gouden kroon. En natuurlijk zijn er sterke schouders nodig om beeld en draagstoel, samen goed voor 320 kilo, in de Antwerpse straten rond te dragen. Eén van de dragers die zich spontaan meldde, is Theo Tilleman uit Stekene.

“Voor mij is de mariale processie geen stoet of optocht, maar een religieus gebeuren. Het raakt mij echt als ik Maria door de stad mag dragen. Het gaat mij niet om een plechtstatig vertoon, maar om de diepere werkelijkheid. Als we voorbijkomen, is er bij de toeschouwers nu eens een spontaan applaus, dan weer een ingetogen stilte”, getuigt de 48-jarige havenarbeider. “We trekken als gelovige getuigen de stad in en tonen Maria en haar kind Jezus. Want dit is wat Maria voortdurend doet: haar kwetsbaar kind tonen aan de wereld.”

Theo is een regelmatige kerkganger, en in het professionele en sociale leven neemt hij vele verantwoordelijkheden op ten dienste van medemensen. Hij is vakbondsafgevaardigde en engageert zich ook in het sociale leven van Stekene.

“Niet iedereen is geschikt om het Mariabeeld te dragen”, meent Theo. “Je moet een innerlijke overtuiging hebben en een persoonlijke band

met de Kerk en met Maria. Dat heb ik ook uitgelegd aan mijn collega's. Wie niet gelovig is, moet zich niet melden als processiedrager. Op 14 augustus zal ik alvast twee geschikte collega's meebrengen: André en Bram.”

En natuurlijk is er ook wel wat fysieke kracht voor nodig. “Het beeld samen met de juwelen en de draagstoel zijn loodzwaar”, weet Theo uit ondervinding. “Bovendien moet je de andere dragers goed aanvoelen en proberen gelijke tred te houden. Je gaat alleen maar goed vooruit als groep. Ja, ik ben dankbaar dat ik dit kan en mag doen. Het is mijn manier om Maria, onze hemelse Moeder, te eren.”

Mia De Schampheleere
Voorzitter kapel Onze-Lieve-Vrouw-Lof

”

© Olivier Lins

Twee dagen feest met Maria

- Op **maandagavond 14 augustus** om 18 uur begroet onze bisschop het Genadebeeld in de Onze-Lieve-Vrouwekapel. Aansluitend trekt de processie rond de kathedraal (bij regenweer in de kathedraal), en volgt een eucharistieviering. Mgr. Bonny concelebreert met de vicarissen en het kapittel. De processie wordt gefilmd en vertoond op schermen in de kathedraal, zodat wie slecht ter been is het gebeuren vanop de eerste rij kan volgen. Via deze schermen kunnen alle aanwezigen in de kathedraal ook de viering goed volgen.
- Op **dinsdag 15 augustus** om 10 uur gaat mgr. Bonny voor in de pontificale hoogmis in concelebratie met de vicarissen en het kapittel. Er zijn ook eucharistievieringen om 9 uur en om 12 uur (met de vereniging 'Voor Kruis en Beeld') en een mariale gebedsviering om 15 uur. Om 17 uur gaat onze bisschop voor in een vesperdienst. Nadien wordt het Genadebeeld plechtig teruggeplaatst in de Onze-Lieve-Vrouwekapel.

Iedereen is van harte welkom.

› *Maria groet Antwerpen*

DE KIOSK

MEDEDELINGEN

ONTTREKKING AAN DE EREDIENST

Bij bisschoppelijk decreet van 25 mei 2017 werd de publieke kapel Onze Dokken en het bijhorende altaar, gelegen in Antwerpen, Londenstraat 44, met ingang van 12 juni 2017 onttrokken aan de eredienst en teruggebracht tot een profaan en niet onwaardig gebruik, zoals bepaald in canon 1212, 1224 § 2 en 1238 CIC.

OPRICHTING PASTORALE EENHEID

Bij decreet van 31 mei 2017 heeft de bisschop de Pastorale Eenheid Heilige Norbertus opgericht. Deze omvat het territorium van de parochies Laakdal, Sint-Gertrudis, *Vorst*; Laakdal, Sint-Lambertus, *Eindhout*; Laakdal, Sint-Niklaas, *Meerlaar*; Laakdal, Onze-Lieve-Vrouw en Sint-Jozef, *Veerle*; Meerhout, Sint-Bavo, *Zittaart*; Meerhout, Sint-Jozef, *Berg*; Meerhout, Onze-Lieve-Vrouw, *Gestel* en Meerhout, Sint-Trudo.

Het team van de PE bestaat uit André **Van Genechten**, verantwoordelijk voor de gemeenschapsofbouw en de coördinatie; Eric **Seghers**, norbertijn van Averbode, verantwoordelijk voor de gemeenschapsofbouw; René **Hendrickx**, verantwoordelijk voor de liturgie en het gebed; Carla **Cools**, verantwoordelijk voor de verkondiging en de catechese; Theo **Monsieurs**, verantwoordelijk voor de diaconie en de solidariteit, Mia **Beckers**, verantwoordelijk voor het financieel en materieel beheer en Michel **Vanmechelen**, lid.

Pastores in de parochies: pastoor Eric **Seghers**, parochievicarissen Vincent **Ceulemans**, Jan **Eygenraam**, Philippe van

Kuyck en Jos **Wouters**, allen norbertijnen van Averbode, diaken Leo **Peeters** en parochieassistente Maria **Cools**.

Ingevolge houden de federatie Meerhout-Laakdal, de functie van federatiecoördinator en de taken van het federatieteam, op te bestaan.

De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerkers van harte te danken.

OVERLIJDEN

Herman **Goemans**, pastoraal verantwoordelijke van ATD Vierde Wereld in Antwerpen en lid van de priesterequipe van de federatie Antwerpen-Noord, overleed in Antwerpen op 1 mei 2017. Hij werd geboren in Wilrijk op 5 juni 1955 en tot priester gewijd op 15 december 1984.

Jozef **Jef Goris**, voormalig pastoor in Lille, overleed in Turnhout op 3 mei 2017. Hij werd geboren in Gierle op 29 december 1940 en tot priester gewijd op 23 juni 1965.

Jozef **Bavo Grauwen**, norbertijn van Postel, voormalig onderpastoor in Vosselaar en ziekenhuispastor in Turnhout, overleed in Turnhout op 5 mei 2017. Hij werd geboren in Wommelgem op 15 april 1932 en tot priester gewijd op 29 juli 1956.

Kanunnik Emiel **Janssen**, ere-vicaris-generaal van het bisdom Antwerpen, is op 31 mei overleden in Antwerpen. Hij werd geboren in Rijkevorsel op 9 november 1926 en priester gewijd in Mechelen op 23 juli 1950.

Hij was onderpastoor in Deurne, Sint-Fredegandus (1951-1954), directeur Maatschappelijke Werken Turnhout (1954-1964), diocesaan proost VKAJ Antwerpen

(1964-1969), diocesaan directeur Christelijke Arbeidersorganisaties Provincie Antwerpen (1964-1969), titulair kanunnik van het kapittel van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal (1964-2004), vicaris-generaal van de Bisschop van Antwerpen (1969-1998) en deken van het kapittel van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal (1978-2004).

Daarnaast was hij voorzitter van de Commissie Sociaal Dienstbetoon van het Bisdom Antwerpen (2000-2007), voorzitter en afgevaardigd beheerder van het Diocesaan Secretariaat Caritas Antwerpen (1969-1998), voorzitter van Broederlijk Delen en Welzijnszorg (waarvan hij stichter was) Regio Antwerpen (tot 1998) en voorzitter van KMS (nu Orbit vzw) (tot 1998). Hij was ook medeoprichter van Fara vzw.

Marcel **Peeters**, missionaris van Afrika (witte paters), voormalig onderpastoor in Antwerpen, Heilig Hart, overleed in Antwerpen op 12 mei 2017. Hij werd geboren in Vremde op 5 juli 1925 en tot priester gewijd op 8 april 1950.

ONTSLAG

Guillaume **Gille Cuyvers** nam per 17 april 2017 ontslag als parochievicaris in de Pastorale Eenheid Clara van Assisi (Oud-Turnhout en Turnhout). De bisschop stelt er prijs op bij deze gelegenheid zijn medewerker van harte te danken.

› BISSCHOPPEN VRAGEN MENING VAN JONGEREN

› In een brief aan de jongeren van ons land roepen de Belgische bisschoppen hun hulp in bij de voorbereiding van de bisschoppensynode 'Jongeren, geloof en roeping' die plaatsvindt in oktober 2018 in Rome. Ze polsen naar hun mening en ervaring over een aantal thema's die Kerk en wereld aanbelangen. Daartoe stelden ze een lijst op met vragen die jongeren online kunnen beantwoorden. Schriftelijke reacties zijn welkom bij IJD (Synode 2018), Nederpolder 24, 9000 Gent. Tegen 10 oktober moeten alle reacties binnen zijn. Daarvan maken de bisschoppen een synthese die ze aan Rome bezorgen. In ons volgend nummer stellen we werkvormen voor waarmee je in je parochie met jongeren aan de slag kunt gaan.

Surf naar de vragenlijst op <https://nl.surveymonkey.com/r/XWC9HG6>

WIJ WILLEN SLACHTOFFERS VAN MISBRUIK NABIJ ZIJN

„Ik zie een elegante figuur, maar de ziel is eruit. Het is koud en verstevend. Het heeft geen gezicht en geen handen en voeten. Van buiten is het stekelig en van binnen hol en leeg. Het is het harde schild van zelfverdediging dat slachtoffers van misbruik rond zich optrekken. Het roept het beeld op van de verhalen die ik beluisterde van slachtoffers van seksueel misbruik door de Kerk die zich zo goed mogelijk voordoen maar van binnen leeg voelen.” Zo duidde mgr. Johan Bonny de symboliek van het beeld ‘Esse est percipi’ (Zijn is waargenomen worden) van Ingrid Rosschaert dat op 8 april onthuld werd in de nationale basiliek van Koekelberg voor de slachtoffers van seksueel misbruik in de Kerk. Eerder werd al zulk een beeld onthuld in Brugge en Antwerpen.

Ilse Van Halst

Op deze eerste nationale erkenningsdag voor slachtoffers van seksueel misbruik waren er ook vragen om vergeving en herhaaldelijke en nadrukkelijke woorden van dank aan de Werkgroep Mensenrechten in de Kerk, die dit jaar 25 jaar bestaat. Kardinaal De Kesel verwoordde het als volgt: “We onthullen dit beeld om nooit te vergeten wat er is gebeurd, want het gebeurt in het verborgene. Vandaar de titel van het beeld: *Esse est percipi*. Er was een stilte. Het werd in de doofpot gestoken, maar het zwijgen werd doorbroken. De slachtoffers van misbruik hebben gesproken. Wij danken hen hiervoor en ook hen die hen geholpen hebben om te kunnen spreken. De Werkgroep Mensenrechten in de Kerk waren klokkenluiders. Zij waren eerder alert dan wij. Daarom wil ik hen danken voor die 25 jaar volharding. Voor het veel te lange zwijgen en met onszelf bezig zijn, vragen we als Kerk oprecht vergeving.”

Na tal van getuigenissen erkende mgr. Johan Bonny de pijn van de slachtoffers die “heel lang, te lang, en vaak tevergeefs moesten aankloppen vooraleer de Kerk wilde luisteren. Vaak moesten ze door de muur van stilte breken. Vaak bleven ze onbegrepen en eenzaam achter, met het gevoel van schuld langs hun kant. Daarom willen wij hier verontschuldigen herhalen

› In 2013 werd al een beeldje voor de erkenning van de slachtoffers van misbruik ingehuldigd in de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal in ons bisdom.

voor het leed dat hen werd aangedaan en de dramatische sporen die dat achterliet en nog steeds achterlaat.” Ook al is hij dankbaar voor het vele werk dat er ondertussen verzet is, hij beseft dat het nog niet af is: “Een verleden van misbruik geneest je niet met de overhandiging van een officieel document of een financiële tegemoetkoming. We moeten de slachtoffers nabij blijven met de nodige menselijke en pastorale ondersteuning. Onze deur blijft open voor al wie nood heeft aan een gesprek. Samen met hen willen we nagaan hoe wij er kunnen zijn voor hen en al wie hen bijstaan.” Hij eindigde met een gebed om vergeving: “Op deze vooravond van palmzondag willen we in stilte alle leed dat door de Kerk en haar bedienaren is aangedaan aan de slachtoffers van seksueel misbruik neerleggen aan de voeten van het kruis en dat met een bede om vergeving.”

Bisschoppen erkentelijk voor Arbitrage

Eind april stelde het Centrum voor Arbitrage inzake seksueel misbruik zijn eindverslag voor. In totaal liepen er 628 aanvragen binnen bij het Centrum, waarvan de meeste werden afgesloten met een verzoening. Het ging om 458 mannelijke slachtoffers en 126 vrouwelijke slachtoffers. Drie dossiers werden beslecht via arbitrage. In 507 dossiers werd een financiële schadevergoeding uitbetaald. In totaal ging het om 2.999.751 euro of gemiddeld 6.000 euro per slachtoffer.

De Belgische bisschoppen drukken hun erkentelijkheid uit aan het adres van het Parlement en de Parlementaire Commissie. Zij richtten het Centrum voor Arbitrage op waarbinnen het mogelijk was om transparant en legaal te werken aan de vergoeding van slachtoffers voor verjaarde feiten. Hiervoor werd een speciaal systeem uitgewerkt. Het Centrum slaagde erin om op serene wijze de dossiers van slachtoffers van seksueel misbruik in de Kerk te behandelen en een verzoening te bewerkstelligen. De Kerk richtte de stichting Dignity op die fondsen inzamelde bij de bisdommen en congregaties, de schade probeert te verhalen op de daders die nog in leven zijn en slachtoffers uitbetaalde.

Ieder die dit wenst, kan nog altijd terecht bij de kerkelijke opvangpunten voor misbruik in een pastorale relatie voor melding, erkenning of een persoonlijk gesprek. Dit kan via het centrale infopunt dat doorverwijst naar de opvangpunten via info.misbruik@kerknet.be of 02 507 05 93.

SUPER-VISIE: TOESCHOUWER WORDEN VAN JEZELF

Heb jij wel eens zin om jezelf als een toeschouwer te observeren? Heb je het gevoel dat jij je wel eens meer dan tweemaal stoot aan dezelfde steen? Welke wandelstok heb jij al eens gevonden die je tocht vergemakkelijkt? En waar zwiepen takken je voortdurend in je gezicht? Het werk in een pastorale context is vandaag niet vanzelfsprekend. Traditionele patronen zijn verdwenen. Jouw rol is niet meer in alle eenvoud te omschrijven. Misschien is supervisie wel iets voor jou?

“Waar begint jouw passie voor supervisie?”, vroegen we aan Sybryn Leirs. Sybryn ontdekte die geestdrift tijdens de opleiding sociaal werk. Aan haar stage bij Habbekrats, een jeugdwerking voor randgroepjongeren, was een verplicht supervisiemoment verbonden. Zo leerde ze wat ze zag en ervoer op haar werkplek te ordenen. Al doende ontdekte ze wat dat met haar deed. “Het was veel meer dan een praatje maken”, stelde ze verrast vast. “Supervisie vertrekt van een leervraag: ‘wat wil of kan ik hieruit leren?’ Door met die vraag aan de slag te gaan, evolueer je ook in je job.”

Sinds vorig jaar begeleidt Sybryn samen met Dominiek Lootens en Johan Hovelynck de vernieuwde interdiocesane opleiding Pastorale Supervisie. De werkervaring en de spiritualiteit van de deelnemers staan in deze opleiding centraal. Er worden inzichten aangereikt vanuit de theologie en de menswetenschappen. De verandering van de kerkstructuren, de perceptie van de rol van de pastor in Kerk en samenleving, het wegvallen van de evidentie van levensbeschouwing in instellingen of bij overheden . . . , het zijn maar enkele factoren die het pastorale werk van koers doen veranderen. Supervisie kan helpen om beter inzicht te krijgen in jouw opdracht.

In de categoriale pastoraal heeft de techniek van supervisie een langere en breder verspreide traditie, maar ook in de territoriale pastoraal bewijst ze haar diensten. Het is een leermethode die in tal van contexten doeltreffend is. “Je richten naar wat zich aandient en daar net op inspelen, vraagt een voortdurende flexibele aandacht. Daaraan wil de vernieuwde opleiding supervisie tegemoetkomen”, legt Sybryn uit. “In groepssupervisie neem je met collega’s situaties en ervaringen van elkaar onder de loep en stimuleer je elkaar tot leren. In de individuele supervisiesessie krijgen jouw ervaringen exclusieve aandacht.” Ze besluit: “Het heeft mij zo sterk gevormd dat ik spreek van een leven vóór de supervisie-opleiding en een leven ná. En die ervaring wil ik ook graag gunnen aan en delen met anderen.”

Lea Verstricht

“Toen vicaris Bart Paepen mij uitnodigde om de opleiding Pastorale Supervisor te volgen, was ik verrast. Zou ik dat wel kunnen? Mijn positieve ervaringen met supervisie haalden het echter op mijn twijfel en zo stapte ik met volle moed in de opleiding. Werken in de Kerk vandaag is niet zo evident noch eenvoudig. Er zijn vaak belemmeringen die vooruitgang bemoeilijken. En toch wil je een toekomst voor die Kerk. Als supervisor wil ik – naar het voorbeeld van mijn eigen supervisors – even gedreven en menslievend, collega’s in het veld verder helpen los te komen van die belemmeringen. Zo kan ik op mijn beurt mijn steentje bijdragen aan de toekomst van de Kerk, waaraan ik veel te danken heb. Want zij gaf mij vele kansen.”

Christel Celis

Praktisch:

Je kunt de opleiding starten op voordracht van je vicaris of overste. De opleiding is over twee jaar verspreid en bestaat uit 24 lesdagen. Ze wordt opgevat als een leergemeenschap waarin je kennismakt met verschillende leermethodes. De begeleiding door externe supervisors draagt bij om je eigen supervisiestijl te ontdekken en te ontwikkelen. Interesse? Meer info bij sybryn.leirs@ccv.be

DOORKIJK

BEZINNING

© Ilse Van Halst

› Letterlijk en figuurlijk omringen de zusters Greet, Lieve, Sabine en Francine hun medezuster Catherine met warmte en zorg.

JE SUIS LE CHRIST

“

... maak gerust jullie noden kenbaar ...

(cfr. Testament van de Heilige Clara 65)

”

De leuze ‘Je suis Charlie’ dook snel op na de terroristische aanslag op het hoofdkantoor van het satirische weekblad *Charlie Hebdo* in Parijs op 7 januari 2015. Het was een steunbetuiging aan de vrijheid van meningsuiting en aan de slachtoffers van de aanslag. Het werkte aanstekelijk voor al wie uitdrukking wilde geven aan zijn onvrede.

Toegegeven, ik had niet meteen door wat die graffiti her en der betekende. Misschien was ik wel de enige ... Was het een nieuwe trend? Of hield die zin echt iets in? Ik klink niet wijs, misschien zelfs dwaas voor de wereld, met een knipoo naar Paulus’ brief aan de Korintiërs 3, 19. Het besef dat ik niet meer echt mee ben met bepaalde denkpatronen overviel me in die periode. Anderzijds klonk die leus mij ook niet echt onbekend in de oren.

Ook Jezus was niet bepaald een ja-knikker. Hij nam zeker geen blad voor de mond. Door velen geliefd en gevolgd als leermeester, doch ook voor vele anderen een pijnlijke doorn tot zelfs een godslasteraar. Zij legden Hem het vuur aan de schenen. “Denk niet dat ik gekomen ben om de Wet of de Profeten op te heffen. Ik ben niet gekomen om ze op te heffen, maar om ze te vervullen”, doet Jezus er nog eens bovenop (Bergrede, Matteüs 5, 17). Wat zijn tegenstanders met de man konden doen, konden ze niet met diens woorden: ze doden. Zijn hele verkondiging blijft ons tot op heden inspireren en is als leven gevend voedsel.

Als vrome Jood kon Saulus niet anders dan als een bloedhond alle ‘mensen van de weg’ na

te jagen. Hij die Jezus nooit heeft gekend, had er zijn levensdoel van gemaakt alle christenen uit te roeien. Uiteindelijk werd de vervolger een belangrijke getuige van Christus. Paulus schrijft in zijn brief aan de Galaten zelfs: “Ikzelf leef niet meer, Christus leeft in mij” (Galaten 2, 20). Zou het niet mooi zijn, mocht ieder van ons dat stukje in zichzelf vinden dat durft zeggen: “Je suis le Christ”?

Nee, de vergelijking gaat niet helemaal op, het is niet *zijn* maar eerder *worden* als. Hij is het dagelijks brood waar ik om bid. Het is mij beschikbaar maken voor God, met lege open handen durven staan voor Hem. De overgave om datgene te kunnen ontvangen wat mij in staat stelt om het maximale te doen. Geef me dagelijks dat brood dat me voedt en uitnodigt om meer volgens zijn woord te leven. Dat me lef geeft om te snoeien waar mijn groei me niet dichterbij Hem brengt. Het lijken woorden die hoog gegrepen zijn. Hoe maak je dat dan concreet waar? Door elke dag door de knieën te gaan in aanbidding?! Het is een goed begin, maar het blijft niet enkel bij gebed. Het gebed baggert over mijn innerlijke vaargeul waarin Gods liefde de volle ruimte krijgt om door te stromen.

In hart van de levensvorm van Heilige Clara staat haar gulden regel: de zorg voor elkaar. Concreter kan het niet. Het is een bewuste keuze van haar om de alledaagse zorg voor de medezuster centraal te zetten. In het midden – *net in de vouw* – van de levensvorm alsof ze ons wil zeggen: ‘Zo eenvoudig is het.’

Deze dagelijkse humus voedt mijn inzicht van wat Gods liefde tot in ‘the max’ kan betekenen. Het belooft een leven van omvormen te worden, met continue uitdagingen om met grote flexibiliteit het Evangelie op het dagelijkse leven te leggen. We mogen als christen groeien en geregeld aan onszelf snoeien. Ben ik bereid om die tweede mijl mee te lopen die Jezus van ons vraagt (cfr. Matteüs 5, 41). Om niet alleen de eerste mijl te lopen en overeenkomstig de letter van de wet te doen wat van me gevraagd wordt om een goed mens te zijn, maar ook de uitdaging van de tweede mijl aan te gaan waar het hart van de wet begint. Het geeft me moed en hoop te zien hoe – elke dag – onze abdis die extra mijl voor ons loopt.

Zuster Lieve Boschmans,
claris in Stabroek

› Lieve Boschmans

© Broeder Far van der Reijken

ONZE JONGEREN

Jongerenpastoraal IJD - Antwerpen • ijdontwerpen@ijd.be • 03 454 11 44

IK WENS JOU EEN INSPIRERENDE ZOMER

Met de vakantie voor de boeg vroegen we de medewerkers van IJD Antwerpen naar hun wensen en verwachtingen. Hoe kan deze zomer jou inspireren?

Eline kijkt uit naar de Spiricitytrip. "Ik ben benieuwd hoe het zal zijn om met een kleine groep jongeren deugddoende inhoudelijke momenten te beleven in Sevilla en Cordoba, plaatsen met een rijke interreligieuze geschiedenis." Ook voor Ben staat dit bovenaan zijn lijstje. Het mooie weer in het zuiden van Spanje en vooral de ruimte om elkaar te leren kennen en je intens onder te dompelen in geloof en cultuur doen hem al lang dromen van de zomer. Al doet het streepje vakantie – even lekker niets doen – hem ook watertanden. Laurens beaamt dat "even volledig tot rust komen na een druk zomeraanbod ook deugd doet".

BEN: "Ik wil graag een tip geven: neem deze zomer eens de tijd om langs te gaan bij iemand die je al lang niet hebt gezien. Zet je samen op het terras en geniet van de zon en elkaar."

KAATJE: "Ik wens je deze zomer veel chill-kansen en verrassende momenten waarop je kunt zeggen #gewoongaan."

Thomas, Kaatje en Thijs hebben dan weer veel goesting in JEP! "Geen betere start voor de zomermaanden dan een JEP!-kamp", meent Kaatje. Thomas droomt al enkele weken luidop over het meebouwen aan een plek

waar ieder zichzelf kan zijn. "Daarna zal ik voor het eerst kennismaken met Taizé", verklaart hij. "Ik verheug me er nu al op." Anaïs heeft een bezinningsweek in Orval met 'Orval Jeunes en prière' met stip genoteerd in haar agenda. Ze hoopt dat het snuffje zon de magie van de abdij nog beter zal doen werken. "Vakantie, dat zijn voor mij de avonden op het terras van Kassa 4 (Ossenmarkt in Antwerpen), waar we elke maandag samenkomen om naar elkaars vakantie verhalen te luisteren", besluit Thijs.

ELINE: "Ik wens iedereen een fantastisch JEP! of inspirerende spiri-reizen die nazinderen en een energieboost geven voor het hele jaar!"

THOMAS: "Geniet deze zomer zodat je je batterijen kunt opladen en hopelijk kunt vinden: tijd, geluk en zonnige warmte."

Over één ding zijn de collega's van IJD het roerend eens: de zomer, dat doet wat met een mens. Onder de zon lijkt alles net iets gemakkelijker. "Zodra de zon schijnt, wordt iedereen een beetje behulpzamer en open je je hart

sneller voor de ander of het andere", ervaart Ben. De zomer nodigt uit om naar buiten te komen en elkaar op te zoeken. Thomas geniet vooral van het buiten zijn, maar ook van een terrasje met vrienden of toevallige ontmoetingen in het park. "De tijd die de zomer biedt voor ontmoetingen stemt me dankbaar", doet Anaïs een duit in het zakje. "Het maakt dat ik me gedragen voel."

LAURENS: "Dat je na de zomer het gevoel mag hebben dat je niets hoeft te doen, maar alles gedaan hebt wat je wou doen!"

ANAÏS: "Ik wens dat je deze zomer geraakt mag worden, je geliefd weten en dat je dit ook mag uitstralen."

THIJS: "Ik wens je een vakantie waarin je thuis, op reis of bij vrienden drie dingen kunt vinden: tijd, geluk en zonnige warmte."

Tot slot wenst IJD iedereen een inspirerende zomer!

Thijs Van den Brande

IJD last-minutes voor 16-30 jarigen
 23-29 juli: Pelgrimstocht Limburg Mysterieus
 23-30 juli: Een week in Taizé
 2-6 augustus: Orval Jeunes en prière
 9-19 augustus: Pelgrimstocht naar Fatima
 10-17 september: Een week in Taizé
 Meer info op <http://zomert.ijd.be>

READY TO PLAY

ATLAS VAN DE BELEVINGSWERELD

Aan de hand van inspirerende kaarten uit het boek *Atlas van de belevingswereld* kun je een sterk inhoudelijk gesprek opstarten. In het Land van Passie word je meegenomen op een reis langs alles wat in je hart leeft. Met de kaart van het grote genieten in de hand haal je dan weer prachtige herinneringen naar boven. De atlas, inclusief verschillende werkvormen om ermee aan de slag te gaan, kan je ontlenen bij IJD Antwerpen.

BELOEFD! → →

Een belofte is iets wonderlijks. Wanneer we tegen iemand zeggen: "Ik beloof het je", dan spreken we woorden uit. "Ik geef je mijn woord", zeggen we dan soms. Als de belofte oprecht is, zetten die woorden iets in beweging: ze leiden tot daden, tot een engagement. Wie een belofte uitspreekt, engageert zichzelf tegenover iemand anders.

Net daarom spelen beloftes een belangrijke rol in relaties tussen mensen. Hoe groeit vriendschap tussen jongeren? Doordat het onderlinge vertrouwen sterker wordt. En hoe groeit vertrouwen? Doordat jongeren bij elkaar

kunnen ervaren dat de uitgewisselde woorden oprecht zijn en omgezet worden in daden. Ook in de Bijbel speelt 'beloven' een sleutelrol in de relatie tussen God en mensen.

Tijdens het komende werkjaar willen we vanuit IJD met al onze groepen dieper ingaan op deze vragen. Daarom kiezen we voor het jaarthema 'Belofd!'

De volledige tekst over het jaarthema vind je op <http://belofd.ijd.be>

Als je groep aansluit bij IJD, krijgt ze een jaarthemakافت vol werkvormen over beloftes en tal van ondersteuningsmogelijkheden.

Meer info hierover op <https://www.kerknet.be/ijd-groepen>

ONTDEK DE JEUGD

PLUSPUNT LUCHTBAL

Op de Luchtbal in Antwerpen loop je de enthousiaste jongeren van 't Pluspunt Luchtbal tegen het lijf. Maandelijks komen ze samen voor een inhoudelijke activiteit en ook dit jaar waren ze weer van de partij op de Pluspersdag in Aalst waar de groep na een spannende queeste heilig werd verklaard!!!

Info: thomas.willemen@ijd.be

WAS JIJ ERBIJ?

- › Heel wat jong volk in de Damiaanviering op 10 mei in de Heilige Damiaankerk in het TPC in Antwerpen. Leerlingen van het Sint-Stanislascollege in Berchem kleurden de viering met hun gezang en met muziek. Toen mgr. Bonny hen tijdens de homilie vroeg waarom Damiaan zo bijzonder was, lieten ze zich niet onbetuigd.

- › Een detail van het Sint-Jobretabel in de kerk van Schoonbroek (Retie), gemaakt in de Antwerpse ateliers in de zestiende eeuw. Deze religieus-culturele schat was te bezichtigen tijdens de Openkerkendag op 3 en 4 juni. Nadien werd gezellig nagepraat in de vernieuwde pastorietaim tussen pot en pint.

- › Op 25 maart trokken drie parochies van Oud-Turnhout voor de eerste keer op sponsortocht voor Broederlijk Delen naar de abdij van Postel, met de fiets. Mooi weer en een goede opkomst! Voor herhaling vatbaar!

- › Nog tot eind oktober staat in Hoogstraten de deur van de Sint-Katharinakerk open van dinsdag tot zaterdag, telkens van 13 tot 17 uur. „Een open kerk is zinvol op religieus, maar evenzeer op cultureel en op toeristisch vlak”, meent Jacqueline Van den Heuvel uit het naburige Minderhout. “Vorig jaar ontvingen we wel tienduizend bezoekers.” Acht jaar al staat ze paraat als een van de maar liefst vijftig kerkwachters, want ook al is Gods oog alziend, in de praktijk is het handig dat kerkwachters een oogje in het zeil houden. „We zitten op een strategische plek achterin de kerk bij de ingang, zodat mensen ons meteen zien”, legt Jacqueline uit. „Ik laat iedereen rustig rondkijken. Wie vragen heeft, help ik zo goed mogelijk door te vertellen wat ik weet, een gratis folder mee te geven of te verwijzen naar de toeristische dienst van de stad. Zijn bezoekers te luidruchtig, dan maak ik wel eens een wandeling door de kerk om te laten merken dat ik de dingen in de gaten houd. Eén keer slechts sprak ik een echtpaar erop aan. Hun kinderen sprongen over de koorden aan het altaar. Een beetje eerbied mag toch, niet?”

- Op 16 mei, het feest ter gelegenheid van de kerkwijding van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal, werd kanunnik Louis Van Lommel niet in de spreekwoordelijke bloemetjes gezet maar in de fotootjes. Hij kreeg een fotocollage overhandigd als beeldrijke herinnering aan zijn jarenlange inzet ten bate van het bisdom en de kathedraal als vicaris, later vicaris-generaal en pastoor van de Onze-Lieve-Vrouwekathedraal.

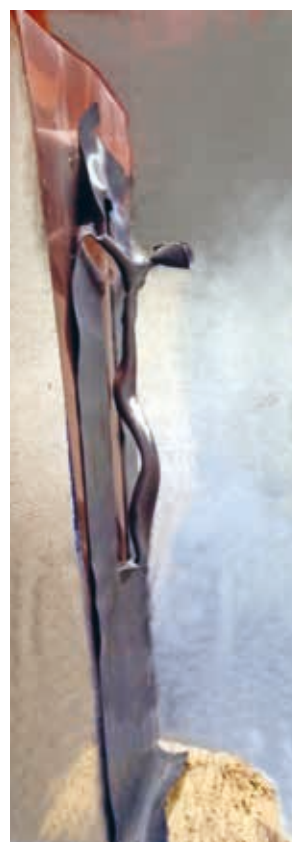
© Mark Walker

© Mieke Vermeulen

- Leerlingen van het Sint-Lutgardisinstituut in Antwerpen genoten, samen met zo'n zevenhonderd andere aanwezigen, van een duurzaam, fairtrade picknickpakket tijdens de derde editie van Picknick Plein Public, een organisatie van Broederlijk Delen, Studio Globo en Oxfam wereldwinkels. Hun ongelijk verdeelde picknickpakketten confronteerden hen met de echte ongelijkheid wereldwijd. Acteurs van compagnie Amai uit Gent zetten hen aan tot delen. 'Mary and Jay' fleurde het geheel op met een streepje muziek.

- Van gips tot metaal, van hout tot graniet van Limoges. Beeldhouwster Marie-Odile Lafosse Marin uit Frankrijk put uit de levendige confrontatie met verschillende materialen de energie om het onzegbare uit te drukken. Nog tot eind augustus stelt het team van de centrumparochie Bijbelse taferelen van haar, Hugo Vereeck en Pol Hendrix uit Antwerpen tentoon in de Sint-Pieter- en Pauwelkerk aan de Markt in Mol. Open: elke dinsdag, zaterdag en zondag van 10 tot 17 uur (behalve tijdens kerkdiensten). Op 5 en 6 augustus neemt de kerk deel aan de creatieve kunsthappening Mon Mol Martre, georganiseerd door de gemeentelijke dienst voor toerisme van Mol. Info bij Norbert Wauters, 014 31 27 29, www.sintpieterenpauwelmol.be

© Mark Walker

© Mark Walker

- Een bijzonder klank- en lichtspel in de kathedraal. De concertenreeks voor Pasen startte op 10 april 2017 met 'Miserere Alternativo' van het Vlaams Radiokoor en cellist Pieter Wispelwey onder leiding van Hervé Niquet. Ieder stuk had zijn eigen belichting.

HET VOORVAL UIT HET LEVEN GEGREPEN

De kier

“Is dat Jezus?“, vraagt een zesjarige aspirant-communicant aan zijn maatje nadat hij een glimp van mij heeft opgevangen in de sacristie terwijl ik net de amict over mijn schouders leg. Ik besluit eruit dat de catechese dit jaar haar doel niet heeft gemist. Het jongetje is zo doordrongen van het feit dat hij vandaag Jezus zal ontmoeten dat hij Hem al herkent in het eerste wezen dat beweegt in het voor het kereltje volkomen onwezenlijke decor van een sacristie. Pinksteren was voor mij alleen daarom al een hoogfeest omdat het in de voor-middag de laatste eerste communie en in de namiddag het laatste vormsel was dat ik ‘dit seizoen’ voorging. De andere hoogfeesten zijn voor mij het aspergeseizoen, het krielaardappelseizoen en het Hollandse-maatjesseizoen maar ze verteren beter. Maar goed, ik doe mijn best en de Heilige Geest doet de rest. In ons bisdom hebben wij zijn landingsrechten aanzienlijk gefaciliteerd door de vlinders die jaren als een rode draad door communievieringen vlogen krachtdadig neer te schieten. Bij het neerhalen van de vlinders hebben we tegelijk gepoogd om zoveel mogelijk witte ballonnen te raken. Als de kruitdamp daarna optrekt krijgen we misschien opnieuw zicht op echte liturgie. Maar laat ik niet zo hovaardig zijn van te weten hoe en waar de Heilige Geest landt. Als ik naar de vormsels die ik voorging kijk, heb ik de indruk dat de Geest het moeilijker heeft dan in die goeie ouwe tijd toen de Kerk nog een succesverhaal leek te zijn. Maar dat is oppervlakkig geredeneerd want als de Geest Gods kracht is, denk ik niet dat hij in ademnood kan geraken. Over de Geest weet ik niet veel want de Geest is God en niemand weet hoe die precies in elkaar steekt. Daarom moet ik me wel beperken tot het

duidelijk maken van wat hij alleszins niet is. Geen stoplap voor onze vergissingen, geen laken dat we naar ons toe kunnen trekken. Gods Geest heeft Auschwitz niet belet, noch Rwanda noch Trump, noch duizenden andere rampen en zware misstappen waarin én christenen én niet-christenen de hand hadden. Maar dat mensen in Rwanda, in Syrië of waar dan ook, dwars door alle ellende heen, blijven geloven in liefde en gerechtigheid, komt door de zachte bries van de Geest die hen op een ochtend na weerom een vreselijke nacht tegemoet waait. Misschien waaide die bries ook door de kier van een sacristiedeur toen een jongetje van zes een allesbehalve Jezus meende te zien.

Ronald Sledsens

› Ronald Sledsens

› Rara, wat is dat? Op de markt onder de kerktoeren trof ik zaterdagochtend dit lekkers aan. Weet jij wat het is? Vind het antwoord op www.relevant-bisdomantwerpen.be

© Ilse Van Halst

relevant

geloof / kerk / mens / maatschappij

Volgende keer:
Vergeving

www.relevant-bisdomantwerpen.be